Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 7 (15630) | 1981 оной январиин 9, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

Загарайн бройлерно фабрика арбадахи табан жэл соо ашаглалгада үгтэhэн республикымнай томо предприятинуудай нэгэн юм. Тэндэ мүнөө эбтэй ажалша коллектив байгуулагданхай. Фабрикын бүхы цех, участогуудта хүдэлхэ мэргэжэлтэд тодорхой. Тиимэhээл шэнэ предприятиинхидай арбадахи табан жэлэйнгээ даабарине үшөө үнгэрhэн жэлэй октябриин 23-да сүм бэелүүлээд байhаниинь гайхалтай бэшэ. 1980 оной дүүрэтэр түсэбhөө гадуур гүрэндэ гурбан мянган центнер шубуунай мяха тушааха уялгаяашье тэдэнэр амжалтатайгаар дүүргэhэн габьяатай.

Мүнөө бройлерно фабрикын коллектив КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаад, тэрэнээ бэелүүлхэ зорилготойгоор эршэтэйгээр хүдэлжэ байна. Предприятиин цех, участок бүхэндэ социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Иаймадахи цехэй дүй дүршэлтэй оператор Валентина Николаевна Кайгородова. 2. Оператор Мария Доржиевна Бохоева.

С. БАЛДУЕВАЙ фотонууд.

АШАГ ҮРЫН ТҮЛӨӨ УЛАМ ШАНГААР ТЭМСЭХЭ

УЛААН-ҮДЫН СУДНА БҮТЭЭЛГЫН ЗАВОДОЙ КОЛЛЕКТИВЭЙ 1981 ОНОЙ СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

Түрэл Коммунис партиингаа ээлжээтэ XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө эршэтэ социалис мүрысөө эмхидхэн ажаллаhанай, үйлэдбэриингөө ашаг үрые саашадань дээшэлүүлhэнэй, түрүү технологи ба оньhожоруулгын онол арга хэрэглэhэнэй, ажалай эрхэ байдал, продукциин шанар hайжаруулhанай, предприятиингаа бүхы ехэ, бага коллективүүдэй хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлhэнэй ашаар манай коллектив арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринууд болон уялгануудые болзорhоонь урид сүм дүүргэhэн байна.

Энэ амжалтата хэрэгүүдээрээ арбадахи табан жэлээ түгэсхэжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлээ эхилээд байхадаа, заводой коллектив ажалай ба политическэ үндэр эдэбхи үүсхэлэй оршон байдалда, 1981 ондо бэелүүлхэ иимэ социалис уялгануудые абана:

промышленна продукци худалдаха талаар 1981 оной түсэб 300 мянган түхэригөөр үлүүлэн дүүргэхэ;

судна бүтээлгээр 1981 оной хоёр hарын түсэб КПСС-эй XXVI съездын нээгдэхэ үдэртэ — февралиин 23-да бэелүүлхэ;

ажалай бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаhанhаа 0,2 процентээр дээшэлүүлхэ, сэбэр олзо абаха түсэб 30 мянган түхэригөөр үлүүлхэ;

товарна продукциин өөрын үнэ сэнгые гаргашын түхэриг бүхэндэ 20 мүнгөөр хямдаруулха;

продукциин шанарые хинан хүтэлхэ комплексно гурим үйлэдбэридөө нэбтэрүүлhэнэй ашаар бүтээгдэhэн продукциин 99,7 процентhээ бага бэшыень түрүүшын шалгалтаар тушаадаг болохо;

ажалые оньhожоруулгын хэмжээе 55 процентдэ хүргэхэ;

үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ түсэб дүүргэhэнэй, шэнэ техникэ, ажалдаа нэбтэрүүлhэнэй ашаар жэлэй 378,7 мянган түхэригэй (тэрэ тоодо уралан наринжуулгын дурадхалнуудые хэрэглэhэнэй ашаар — 90 мянган түхэригэй) экономическа ашаг олзо олохо;

техническэ нормонуудые наринжуулан, үйлэдбэриин хүсэнүүдые болон алмалтын гурим сахиhанай ашаар 155 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ, 38 тонно условно түлишэ, 1400 гекалори дулаа, 30 тонно хара ба 0,15 тонно үнгэтэ металл, 04 тонно булад соргонуудые, 10 кубометр модо, 10 кубометр модоной хюрөөдэмэл зүйлнүүд болон 0,4 тонно шэрдэлгын материал алмаха;

капролоново шудхалгын участогые hэльбэн заhабарилга дүүргэжэ, капролон үйлэдбэрилгын технологическа процессые 1981 оной ноябриин 7 болотор ашаглаха;

шудхалгын участогай бүхы хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха;

хүдэлмэришэдэй ажалhаа гаралгые 1980 онойхиhоо 2 процентээр бага болгохо;

56 залуу хүдэлмэришэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ;

80 квартиратай байрын гэр бодхологдо 250 мянган түхэригэй, гражданска оборонын барилгада 370 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ;

шефтээ абаhан Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо 40 мянган түхэригэй туhаламжын хүдэлмэри хэхэ;

«Хүдэлмэришэдэй үүсхэлдэ инженерно туhаламжа» гэhэн уряа доро инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй мүрысөө үргэлжэлүүлхэ. Инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй 75 процентыень зохёохы хүдэлмэриин хубиин түсэбөөр ажалладаг болгохо,

Заводоо «Үндэр соёл болбосоролтой предприяти» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүргэхын түлөө тэмсэлээ саашадань үргэлжэлүүлхэ.

Тус социалис уялганууд заводой коллективэй дунда зүбшэн хэлсэгдэжэ, батлан абтаба.

НАЙДАМТАЙ ЭРШЭ АБАНА

Олон нэгэдэлнүүдэй, фабрика, заводуудай, барилгануудай, колхоз, совхозуудай, научна эмхи зургаануудай коллективүүд шэнэ жэлэй эхинhээ хойшо ажалдаа үндэр үрэ дүнгүүдые туйлана. Партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект дотор тодорхойлогдоhон үргэн ехэ зорилгонуудые совет хүнүүд шиидхэнэ, экономикоёо хүгжэлтын аша үрэ ехэтэй замда гаргана, эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын туйлалтануудые нэбтэрүүлнэ, съездын урда тээхи вахтын үдэр бүхэндэ габшагайгаар ажаллана. Түрүү коллективүүдэй ажал хэрэгүүд тухай ТАСС-ай корреспондентнүүд иигэжэ мэдээсэнэ:

СаратовГЭСстройн коллектив съездын урда тээ абаhан социалис уялгануудаа эрхимээр дүүргэбэ — иигэжэ БелАЗуудта табигдаха мянган мориной хүсэтэй дизельнүүдые бүтээдэг Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ Балаковска машина бүтээлгын заводой шэнэ үйлэдбэриин комплексые гүрэнэй комисси сэгнэhэн байна.

Үйлэдбэриин хүдэлжэ байхатай хамта hэльбэн шэнэдхэлгэнүүдые хэхэ үедэ заводой барилгашад болон мэргэжэлтэд түхеэрэлгэнүүдые хабсаргаха хүдэлмэреэ болзорhоонь урид дүүргээ. Автомобилиин мотоорнуудай узелнууд болон детальнуудые бүтээн гаргалгаяа болзорhоонь урид бэелүүлбэ.

СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат С. Ковин түрүүтэй **автотранспортна хоёрдохи нэгэдэлэй жолоошод «Челябинск-Главный»** станцида ажалай түрүү аргануудые нэбтэрүүлгын үүсхэлшэд болоhон байна. Бригадна подрядай арга эндэ нэбтэрүүлэгдээ. Шэнэ гурнмаар хүдэлэлгын булюу hайн байhанда бултадаа этигэбэ. Жэшээнь, хэрбээ урдандаа табяад автомобилиин сүүдхэдээ 450 тонно ашаа станциин товарна хашаа сооhоо гаргадаг байгаа hаань, харин мүнөө hэлгэдэдэг прицепүүдтэй дүрбэн машина зуу гаран тонно ашаа зөөнэ. Энэ участогта ехэ ашаа тээдэг 15 КамАЗ сүлөөлэгдөө.

Киевскэ областиин **«Бортничи» совхоз** гүрэндэ hү худалдаха дээшэлүүлэгдэhэн уялгаяа дүүргэбэ. Ажахын ажалшад табан жэлэй түсэбые болзорhоонь урид бэелүүлээ. Тиин тэдэ КПСС-эй XXVI съездын нээгдэтэр продукци худалдаха кварталайнгаа түсэб бэелүүлхые хараална.

Украиныи олон мянган малшад «Ехэ, эрхим шанартай продукци гаргаша багатайгаар үйлэдбэрилхэ!» гэhэн уряае бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна. Тэжээл гамтайгаар гаргашалга хадаа эдэнэй гол нүхэсэл болоно. Ажахынуудта hолоомон, силос болон бусад тэжээл термическэ, химическэ аргаар шанаржуулагдана. Республика дотор тэжээл бэлдэхэ 20 мянга гаран цех хүдэлнэ.

Океан далай сооhоо олзоборилго хэдэг загаhашадай хүшэр хүндэ ажалые «Вертикаль» гэhэн электронно түхеэрэлгэ хүнгэн болгохо байна. Һалхинай зүг шэгые, далайн долгиие хараада абажа, тэрэ судныи түхеэрэлгэнүүдэй эгээл таарамжатай hайн хүдэлмэрине хангадаг юм.

Энэ хадаа **В. В. Куйбышевай нэрэмжэтэ Алас-Дурнын политехническэ институдай** эрдэмтэд болон студентнэрэй зохёоhон олон тоото шэнэ зүйлнүүдэй нэгэниинь болоно. Тэрэ «Океан» гэhэн тусхай зорилготой программаар бүтээгдэhэн байгаа. Тэдээнhээ гадна үшөө хэдэн албан зургаанууд энэ программые бэелүүлгэдэ хабаадалсана. Арбадахи табан жэлэй үедэ политехнигүүд научна олон шэнэ бүтээлнүүдые промышленна предприятинуудта дамжуулан үгэбэ. Далайн судануудай корпусуудай удаан саг соо хэрэглэгдэхэ арга олгоhон лаагуудые, шэрэ будагуудые хэрэглэхэ технологи, мүн теплоходуудай уhан соо ябадаг хубиие сэбэрлэлгые хинаха бишыхан телекамеранууды, далай соохи ажамидаралые шэнжэлхэ аппаратуудые, приборнуудые зохёоно. Алас-Дурна зүгэй эрдэмтэд үйлэдбэриин хүдэлмэришэдтэй хамта хүдэлхэдөө, 20 миллион түхэригэй арьбалта хэхэ арга олгоо.

КПСС-эй XXVI съездэ зорюулжа. **Чебоксарын бүд нэхэгшэдэй арадай театр** национальна уран зохёолшо П. Осиповой «Айдар» гэhэн түүхэтэ драма найруулан табиба. Чувашай ажалша таряашад тухай энэ зүжэг дотор хөөрэгдэнэ. Гол рольнуудые гүйсэдхэhэн бүд нэхэгшэ коммунис ажалай ударник Л. Чернова, шудхалаашан Н. Семенов, барилгашан А. Пыркин болон бусад артистнуудта халуунаар альгаа ташаhан байна. Таряашадай урда үгтэдэг тоосоонууд заншалта болонхой. Хүдөөгэй ажалшадта шефскэ туhа хүргэhэнэйнгөө түлөө коллектив ВЦСПС-эй Хүндэлэлэй грамотаар, дипломоор шагнагдаhан байна.

(ТАСС).

Урма зоригтойгоор

Ципиканай геолого-бэдэрэлгын партиин Уакидай участогай проходчигууд шэнэ, 1981 оние ажалдаа амжалтатайгаар угтаhан байна. Тэдэнэр нёдондо 460 метр штольни малтаха түсэбөө 35,8 метрээр үлүүлэн дүүргэhэн юм.

Үнгэрhэн жэлэй декабрь hарада Ю. А. Третьяковой хүтэлбэрилдэг 9 хүнhөө бүридэhэн проходчигуудай бригада 40 метр газар малтаха түсэбөө 125 процент дүүргэжэ шадаа. Тиихэдэ проходчигууд А. М. Тропников, В. Я. Киляев гэгшэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, даабаряа саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэдэгээрээ олондо мэдээжэ болонхой.

Уакидай участогай проходчигууд партиин XXVI съездын хүндэлэлдэ хоёр hарынгаа түсэб бэелүүлхэ гэhэн социалис уялга абаад, урма зоригтойгоор ажаллана.

В. НИНДАКОВ.

ТҮСЭБ ХОЛО ҮЛҮҮЛЭГДЭЭ

Арбадахи табан жэлдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой hаалишад оролдосотой hайнаар ажаллажа, hайн үрэ дүн туйлаба. Эндэхи hү hаалиин фермэнүүдэй коллективүүд hү haaxa, гүрэндэ худалдаха арбадахи табан жэлэй түсэб бүри август hарада дүүргээ юм. Тиигэжэ бүхыдөө тоhоной заводто 69400 центнер hүн тушаагдаhан байна.

Тэрэшэлэн тус колхозой hаалишад, мал адуулагшад үнгэрhэн жэлэй түсэб бахал болзорhоонь урид дүүргээ. Бүхыдөө 14300 центнер hүн тушаагдаа гэхэ гү, али түсэбhөө гадуур 205 центнер hүн тоhоной заводто эльгээгдээ.

Тиигэжэ табан жэлэй түсэбhөө гадуур 3962 центнер hүн гүрэндэ тушаагдаа. Энэ ехэ амжалтада Зүүн-Мүрэнэй hү hаалиин комплексын, Доодо-Тоёоной, Шулуутайн hү hаалиин фермэнүүдэй коллективүүд ехэхэн хубитаяа оруулаа.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ҮҮСХЭЛШЭДЭЙ ЭРМЭЛЗЭЛ

Ерэхэ жэлэй хабарай таряалга дээрэ хүдэлгэгдэхэ трактор, машинануудые заhабарилха тушаа Хэжэнгын районой совхозуудай, Госкомсельхозтехникын, «Сельхозхимия» нэгэдэлнүүдэй бүхы хүдэлмэрилэгшэд дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абажа, республика доторoo мүрысөө дэлгэрүүлхэ үүсхэл гаргаhан байна.

Газар таряалангаар ехэ, машина техникээрнье олон гэжэ тоологдодог Хэжэнгын совхоздо энэ хүдэлмэриин талаар ябуулагдажа байhан тухай hонирхохо, тэндэхи заhабарилгын мастерскойдо ошоhон байгаабди.

Трактор болон бусад томо, жэжэ машинануудые заhабарилдаг мастерской соогуурнь ябажа харахада, бүхы юумэн гүримтэй зохид, hайнаар түхеэрэгдэнхэй, досоогоо hэруул сэбэр, дулааншье байна. Юуб гэхэдэ, эндэхид техникээ заhабарилжа эхилхэhээ холо түрүүн байрануудаа (депонууд) дулаалан, заhабарилhан, газаахи, досоохиень дун сагаан болотор будаhан, шэрдэhэн юм. Эндэхи элдэб оньhон түхеэрэлгэ, станогууд, элдэб хэрэгсэлнүүд баhал хуу заhагдаhан, шэнэлэгдэhэн байна. Мастерскойн дэргэдэ орооhоной комбайнуудые заhабарилха шэнэ депо барижа ашаглалгада оруулаа, трактор, машинануудта түхэреэн жэлдэ техническэ харууhа хэжэ байха пункт бии болгоо. Тэрэниие даагшаар дүршэлтэй механизатор Г. Н. Зарубин томилогдонхой.

Техникээ заhабарилжа эхилхын урда тээ тусхай цехүүдые эмхидхээ юм. Жэшээнь, токарна, слесарна цехүүдhээ гадна, гагналгын, түлишын аппаратурын, мотоор заhабарилгын гэхэ мэтэ цехүүд эмхидхэгдээ hэн. Мастерскойн дэргэдэ заhабарилагшадай элеэлхэ столово, медпункт бии болгогдонхой. Эндэнь холын отделениинүүдhээ ерэhэн механизаторнуудай байха хамтын байра, хэрэгтэй бүхы түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаhан hуралсалай кабинет бии. Тэрээнhээ гадна, совхозой МТМ-эйн бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй бэелүүлхэ түсэб, абаhан социалис уялгануудынь гоёор шэмэглэгдээд, али газарта хадагданхай харагдана.

Хэжэнгын совхозой заhабарилгын мастерскойдо мүнөө үедэ 40 шахуу хүн хүдэлнэ. Тэдэнь цех, бригада болошо хубааранхай.

Дүршэлтэй механизаторнууд М. И. Антонов, В. С. Жерлов гэгшэд газар элдүүрилхэ болон үрэhэ тариха техникэ заhабарилдаг бригадануудые хүтэлбэрилнэ. Тэдэ бригадануудта хүдэлдэг залуу хүбүүд В. Пушкарев, Н. Низовцев, Ю. Куприянов, С. Гладких, Ц. Ямпилов гэгшэд сеялкэнүүдые түргэнөөр, hайн шанартайгаар заhабарилна. Эдэ механизаторнуудай олонхинь нёдондо СПТУ дүүргэhэн хүбүүд юм. Бригадынхид бүхыдөө арбаад плуг, 9 сеялкэ, 7 культиватор заhабарилжа бэлэн болгоо.

Таряа хуряалгын комбайнуудые заhабарилдаг деподо механизатор, коммунист Н. Н. Дамбаев залуу хүбүүн Д. Цыбановтай хүдэлхэдөө үндэр бүтээсэ туйлана.

Мүнөө тэдэнэр газарай хүрьhэ элдүүрилхэ бүхы техникэ, зэмсэгүүдые КПСС-эй XXVI съездын нээгдэхэ үдэр болотор бэлэн болгохо зорилготой ажаллажа байнхай.

Д. САМБУЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

Һүүлэй жэлнүүдтэ тус ажахы үйлэдбэриингөө бүхы hалбаринуудта муу бэшэ үрэ дүн туйлажа, планнгаа мал ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха түсэбтэ даабаряа ходо дүүргэдэг, район дотороо мүрысөөндэ түрүү зэргэдэ ябадаг болонхой.

Жэшээнь, үнгэрhэн 1980 ондошье Ноёхоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз Сэлэнгынгээ район соо гансаараа гүрэндэ мяха, hү, ноохо худалдаха табан жэлэй түсэб дүүргэhэн байна. Ямар аргаар иимэ амжалта туйлагдааб, саашадаа ямар зорилгонуудтай партиингаа XXVI съездые угтахаяа, шэнэ табан жэлдэ юу хэхэ, ажахыгаа яажа хүгжөөхэ гэжэ байнабта гэhэн асуудалнуудтайгаар правлениин түрүүлэгшэ А. А. Никитиндэ манай корреспондент хандаа. Тэрэнэй үгэhэн харюу доро толилогдобо.

Манай хөөрэлдөөн

НЭРЭДЭЭ ХҮРЭХӨӨР ХҮДЭЛХЭ

Харюу: Арбадахи табан жэлэй эхиндэ КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет тусхай тогтоол баталан абажа, манай колхозой саашанхи хүгжэлтые улам түргэдхэхэ хэмжээнүүдые хараалаа бэлэй. Эдэ жэлнүүдтэ ажахын экономико нилээд бэхижэhэн, машина, техникээр зэбсэгжэhэн, хүсэ ехэтэй болоhон, үйлэдбэримнайшье үргэhэн байна. Тусхайлбал, юhэдэхи табан жэлэйхиhээ 23 процентээр ехэ мяхан, 12 процентээр ехэ hүн, 14 процентээр ехэ ноохон гүрэндэ худалдагдаа. Бүхыдөө абтаhан продукциин хэмжээн урда табан жэлэйхиhээ 420 мянган түхэригөөр ехэ болоо. Ажалай бүтээсэ хэзээ хэзээнэйхиhээ ехээр — 20 процентээр дээшэлээ гэжэ тэмдэглэхээр. Табан жэлэй туршада колхозой үйлэдбэрине хүгжөөлгэдэ 5 миллион гаран түхэриг ашаглагдаа. Энэ болзорто малшадай hууха гэрнүүд, малай олон байранууд баригдаа, хуушаниинь hэльбэгдээ. Мүн лэ эдэ жэлнүүдтэ хүүгэдэй сад-ясли, ажалшадай хэрэглэмжэ хангаха комбинадай байшан, hурагшадай амарха, ажаллаха үйлэдбэриин тусхай лагерь, столово, пекарни, колхозой правлениин конторо, сомоной Соведэй байшан гэхэ мэтэ ашаглалгада үгтэhэн байна. 56 шэнэ гэртэ колхозннгууд түбхинөө.

Тобшолон хэлэхэдэ, үнгэрэгшэ арбадахи табан жэлдэ табигдаhан материально-техническэ үндэhэ hуури дээрэ манай ажахы саашадаа улам түргэнөөр бэхижэхэ hайн арга боломжотой болонхой. Түрэл партиингаа съездын нэрэмжэтэ ажахы хадаа муугаар хүдэлхэ эрхэгүйбди.

Асуудал: Ананий Александрович, эдэ бүхы амжалта, hайн үрэ дүнгүүд миил зүндөө бэлэхэнээр туйлагдаагүй ааб даа?

Харюу: Ажалда хүнгэн амжалта, туйлалта гэжэ байдаггүй. Колхозой үйлэдбэриин эмхидхэлые наринжуулан hайжаруулха, ажалда түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэридэ шэнэ технологи хэрэглэхэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ. 1977 оной эхинhээ ажахыгаа цехэй гуримаар хүтэлбэрилдэг болоо. Бригада, фермэнүүдэй хоорондохи ажалай харилсаа, тоосоо, тоо бүридхэлые чековэ гуримда оруулаабди. Ороной түрүү ажахынуудта туршагдаhан ажалай эмхидхэлэй энэ гурим хүдэлмэриин бүтээсэ дээшэлүүлхэhээ гадна, хүн бүхэнэй журам hайжаруулhан байна. Тодорхой участок даажа абахадаа, хүн бүхэн ямар гаргашатайгаар, хэды шэнээн продукци абахабиб, ямар аргаар элдэб гаргашые хороохоб, юу алмахаб, үшөө ехэ продукци үйлэдбэрилхэ ямар арга боломжо бииб гэжэ өөрсэ бодомжолон хүдэлдэг, бүхы юумэндээ наринаар хандадаг болоо ха юм. Гаргашын лимидые наринаар сахижа, тэжээл, тоhо, түлишэ, мүнгэ зөөри алмажа шадаhан колхознигууд түлбэри ехээр абадаг болоходоо урмашажа, хамтын зөөридэ эзэн ёhоор хандажа hурана.

Тусхайлбал, хонишодой олонхи бригаданууд hүүлэй үнгэрhэн хоёр жэлдэ мүнгэ зөөри горитой алмажа шадаа. Харин hаалишад мүн лэ эзэн ёhоор ажалдаа хандадаг болоhоной ашаар hүнэйнгөө өөрын үнэ сэнгые яhала хямдаруулhан байна. Колхозой гол hалбаринуудые тус тустань таараха шэглэлээрнь мэргэжүүлhэнэй ашаар бүхы шатын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй үүргэ, харюусалга дээшэлжэ, тэдэнэр ажалаа тон тодорхойгоор түсэблэн ябуулдаг, экономическа талаар hайн аша үрэ туйлаха гэжэ оролдодог болонхой. Гэбэшье амжалтын гол хүсэн халаа ажалай түрүүшүүл ааб даа. Тэдэнэй заримые нэрлэбэл: хонишод Д. Будаева, Ж. Санжиев, hаалишад Т. Закирова, Л. Дылыкова, З. Гылыкова болон бусадай эрхим ажалые сэдьхэлээ ханан тэмдэглэмээр.

Асуудал: Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ ямар хараа түсэбтэй байнабта?

Харюу: Мал ажалай гүүрэтэ, фермэнүүд цехэй гуримда оруулагдажа эхилээ. Энээнэй бүри hайнаар эмхидхэхэбди. Шэнэ байранууд баригдахагүй, хонидой, үнеэдэй тоо толгой ехэшье олошоруулагдахагүй. Зүгөөр, тэдэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын, ехэ продукци бага гаргашатайгаар абахын тула түрүүн малай үүлтэр hайжаруулха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулхабди. Адуу малаа үбhэ тэжээлээр hайн хангаха хэмжээнүүдые эгээл шухалада тоолоод, имагтал энэ асуудал шиидхэхэ зорилготойгоор газар таряалангаа зүбөөр эрхилхэ, ургаса эрид дээшэлүүлхэ, элбэг ехэ, эрхим шанартай тэжээл бэлэдхэдэг болохо ёhотойбди.

Энэ hалбариин ажалай эмхидхэлые наринжуулан hайжаруулха талаар хэмжээнүүд абтажа эхилэнхэй. Таряан ажалые хоёр цех болгожо мэргэжэлүүлээбди. Жэшээнь, нэгэдэхи цехнай нютагай эрхэ байдалда таарамжатай сортын таряанай үрэhэ, тиихэдэ гүрэндэ худалдагдаха орооhо үргүүлжэ абаха юм. Эрхим шанартай үрэhэ абажа байхын тула тусхай hайн газар тэдэндэ үгтөө. Сэбэр паар дээрэhээл найдамтай ургасын абтадаг hэн туладань энэ цехтэ паар бэлдэхэ хэрэг даалгагданхай. Хоёрдохи цехнай адууhа малые үбhэ тэжээлээр хангаха тон харюусалгатай зорилго бэелүүлхэ юм. Үбhэ ногоо hайнаар ургуулжа абахые, сенаж, силос ехээр дарахын тула тэжээлэй ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ холын хараатай хүдэлмэри ябуулагдаха болоно. Сэхыень хэлэхэдэ, hүүлэй жэлнүүдтэ манай луговодууд hанаhанда хүрэмэ ургаса абанагүй. Сабшалангаар муу бэшэбди. Үнэндөө гол горходоор, нуур булагуудаар элбэг гээшэбди. Зүгөөр газарай үрэжэл hайжаруулха хүдэлмэрине мүнөөнэй эрилтын ёhоор ябуулжа шаданагүйбди.

Тиимэhээ газар hайжаруулха, ургаса дээшэлүүлхэ хүдэлмэридэ энэ табан жэлдэ эгээл ехэ анхарал хандуулха зорилготойбди. Хүдөө ажахын элдэб машина, техникэ олон болохо ааб даа. 1981 ондо К-700 түхэлэй тракторнуудта техническэ харууhа хэхэ, заhабарилха тусхай депо барижа эхилхэмнай. Мүн 2 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ хадагалха склад баригдаха. Газарай хүрьhэ урбуулангүй элдүүрилхэ техникээр гүйсэд зэбсэгжэхэбди. Үрэhэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ оньhожоруулагдамал пункт болон 1,5 мянган тонно үрэhэ хүрэнгэ хадагалха склад барихамнай.

Мелиорациин асуудал шиидхэхэдэмнай, энэ талаар гүрэнэй предприятинууд туhаламжа үзүүлхэ ёhотой гээд хүлеэнэбди. Ушарынь юуб гэхэдэ, манай колхоз республикын мелиорациин болон уhанай ажахын организацинуудта ехэ гомдолтой. Жэшээлхэдэ, Гурбалжан гэжэ газарай 410 гектар сабшалан hайжаруулха хүдэлмэри үшөө 1976 ондо эхилэгдэhэн аад, мүнөөшье хүрэтэр дүүргэгдээгүй байха юм. Эндэ үшөө 300 гектар газар удаадахи табан жэлдэ hайжаруулагдахаар түсэблэгдэнхэй. Уялга, түсэбтөө иимэ харюусалгагүйгөөр хандаhан «Бурводстрой» трестын Гусиноозерскын ПМК-гай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүтэлбэрилэгшэд хэзээ манай амин шухала захилые бэелүүлхэ юм гээд, хүлеэжэл байнабди. Сэлэнгэ, Сүхэ, Хёлго мүрэнүүдэй хоорондо оршоhон уhаар хэзээдэ дутадаггүй манай ажахыда имагтал газарай үрэжэл hайжаруулха, уhалха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха зэргэтэй. Энээнhээ hайн үрэшье гараха гээд hанагдана.

Тиихэдэ малай тэжээлые зүбөөр буйлуулан шанаржуулха асуудал тон шухала. Шэмэтэй бодосуудаар элбэг, гранул болгогдоhон тэжээл буйлуулха бүтээсэ ехэтэй цех эндэмнай баригдаhан юм. Тэрэнээ hайнаар ашаглажа, заатагүй буйлуулагдаhан, шанартай тэжээл малдаа үгэхэ гурим үргэнөөр нэбтэрүүлхэ зорилготойбди.

Асуудал: Партиин XXVI съездэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект соо харалагдаhан асари ехэ хэмжээнүүд танай ажахыда ямар нүлөөтэй байхаб?

Харюу: Хүн зоной баян дэлгэр, түбхинэмэ hайнаар ажаhууха хэрэгтэ бүхы юумэн зорюулагдана гээшэ. Тиимэhээ бидэшье hуудал байдалаа hайжаруулха. тосхон hууринаа бүри болбосон гоё болгохо ёhотойбди. Социальна, соёл-гэгээрэлэй барилгада онсо анхаралаа хандуулхабди. Колхозой түб Зургаан-Дэбэдэ шулуугаар баригдаhан ууjам ехэ, гоё hайхан соёлой байшан спортивна комплекстойгоор баригдаха юм. Үхибүүдые hургаха ба хүмүүжүүлхэ талаар бүхы хэрэгтэй түхеэрэлгэтэй, мүнөө үеын эрилтэдэ харюусахаар hургуули-комплекс бариха hанаатайбди. Таарамжатай зохид, дулаан, уужам hаруул гэрнүүдые үшөө олоор барихабди. Тиихэдээ залуушуулай hуудал байдалай эрилтэнүүдтэ харюусаха гэжэ оролдохо ёhотойбди. Имагтал мүнөөнэй хүбүүд, басагад үглөөдэрэй манай найдамтай халаан, гол хүсэмнай болохо. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, арбан нэгэдэхи табан жэлые манай ажахынхид ехэ найдамтайгаар, урма зоригтойгоор угтажа, хүсэн дээрээ хүсэ нэмэн хүдэлжэ байна.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР К. И. АРСЕНЬЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын ой модоной промышленностьда олон жэл соо аша үрэтэйгээр хүдэлhэнэйнь түлөө, түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Баргажанай леспромхозой директор нүхэр **Арсеньев** Константин Ивановичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. СЕМЕНОВ.**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **И. ЧЕРНЯКОВ.**

1981 оной январиин 5. Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.

ПАРТИИН ХАРАА ТҮСЭБ — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэнэбди

НЮТАГАЙНГАА БЭРХЭШЭЭЛЫЕ НАЙДАМТАЙГААР ДАБАХА

Би гэр бүлөөрөө арбан долоодохи жэлээ һүрэг мал харууһалжа байнаб. Энэ хугасаада хүндэ хүшэр бэрхэшээлнүүдтэй ушархадаа мэгдэхэшье, эрхим амжалта туйлахадаа урмашахашье үе нилээд тохёолдоо. Мал харууһалжа таргалуулха талаар яһала дүй дүршэлтэйшье болонхойб. Тингэбэшье хадалиг, шэмэрүүн уларилтай Ахын районДо һүрэг мал олоор үсхэбэрилжэ, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ гээшэ бэлэн бэшэ байдаг. Тиимэһээ бидэ малшад гол һалбарияа ягаад хүгжөөхэ тушаа хододоо бодомжолжо, ухаандаа гүйлгэжэ, онол аргыень бэдэржэ байдаг гээшэбди.

Түрэл партиимнай XXVI съезд дээрэ харагдаха «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проектын «Буряад үнэн» газетэдэ толилогдохоДо уншажа һонирхообди. Тэрээн дотор манай ороной арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ ба совет хүнүүдэй һуудал байдалые һайжаруулха талаар үргэн ехэ хараа шэглэлнүүд тодорон элирүүлэгдэнхэй байгаа. Намда энэ проектын табадахи бүлэг соо бэшэгдэһэн мүрнүүд эгээл дүтэрхы шэнги байгаа юм. Агропромышленна комплексын хүгжэлтэ дотор мал үсхэбэрилгые саашадаа эрид һайжаруулжа, ашаг шэмыень заабол дээшэлүүлхын тула нэн түрүүлэн тэжээл ехээр нөөсэлхэ хэрэгтэй гэжэ тодорхойлогдонхой. Энэнь тон зүб. Манайшье районДо арга боломжонууд бии байһан [illegible]. Мүнөө Дэдэ-Жахадаа гэжэ газарта гэр бүлэтэеэ 150 һарлаг даажа абаад, харууһалжа байнаб. Энэ һүрэгтэ 110-ниинь үнеэд юм. Бусадынь эхэтэе хамта түлжүүлэгдэһэн бурунуудынь гээшэ. Һаяар эдэ бурунуудаа эхэһээнь һалгааха, үесэлэгдэжэ малай түүртэдэ тушаахамнай. Һүрэг соохи бурунууд бухата тобир турган. Тус бүхэниинь 100—120 килограмм шэгнүүртэй байха бээзэ гэжэ һананаб. Оролдоһоной ашаар лэ иимэ болгоо гээшэбди.

Юрэдөө, ажал тухайгаа богонихоноор хөөрэбэл иимэ. Эгээл түрүүн һарлаг үнеэдээ шадаал һаа, бултыень ороондо оруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулнабди. Энэ талааб малшан хүн үнеэдэй зототой болоһониие ветеринар гү, али зоотехнигһээ дутуугүй мэдээд байха ёһотой. Һарлаг үнеэдээ тон нарин нягтаар хаража тугаллуулнаб. Удаань абаһан түл бүхэнөө нэгэшье толгойень гээлтэ хоролтоДо оруулхагүй гэжэ шадал соогоо оролдохош. Малайнгаа байрые саг соонь һайнаар дулаалха, сэбэр байлгаха, хуурай хохир дэбдижэ, нарай тугал болон үнеэдээ, илангаяа үлбэр һула бэетэйнүүдыень һайнаар эдеэлүүлхэ гээшэ тон шухала. Бэлшээридэ гараһан малаа амяарайнь орхихогүйш, эдеэлсээр элбэг бэлшээридэ адуулнабди. Һарлаг гээшэмнай дошхон мал. Шоно, нохойһоо үргөөд гүйбэл, гэмэлтэхэдээшье болохо. Илангаяа саһа уһаар ехэ үбэлэй сагта шэмхэлхэ хагда бэдэржэ, үндэр хадын энгэртэ гарашадаг.

Мал ажалаа эршэтэйгээр хүгжөөхэ хэрэгтэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ гээшэ гол шухала зорилго гэжэ хэлэхэ байнаб. Юуб гэхэдэ, тураһан малда тоһошье шудха туһа болодоггүй ха юм. Тиимэһээ үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ гээшэ бидэнэй түрүүшын зорилго зандаа. Илангаяа һарлаг мал үлэ хоолоо алдабал, үргэн доронь «алташье» табижа үгөө һааш, амандаа хэдэггүй, үхэжэ һаладаг. Тиимэһээ тэрэниие үбһэ хагдаар дутаангүй, амыень хүдэлгэжэл байха хэрэгтэй.

Нёдондо манай Ахада үни заяанда унаагүй ехэ саһан ороод, удаань дулаарһан аад, баһа гэнтэ хүйтэрхэдэнь, бэлшээриин хагдан хаа хаанагүй саһа мүльһөөр хушагдашоо һэн. Бэлэдхэг[illegible] Мүнөө минии харууһалжа байһан малда оройдоол 132 центнер үбһэ тэжээл үгтэнхэй. Толгой бүхэндэнь хубаахадамни, үбэлжэлгын найма-юһэн һарын туршада үхэр бүхэндэ 70-аад килограмм үбһэн, зелёнко хүртэнэ. Үдэртэ бүхы малдаа хахадшье центнер болохогүй үбһэ үгэнэб. Энэ бүхы тэжээлээ бүхэли үбэлжэлгын туршада хүртөөхын тула һара, үдэр бүхэндэ хубаарилаад, тэрээнээ тон нарин нягтаар гамтайгаар гаргашалнаб. Жэшээлхэдэ, декабрь һарада 13,2 центнер үбһэ тэжээл малдаа эдюулээб. Март һараһаа үнеэднай тугаллажа эхилхэ. Нарай малда үбһэ эдюулээгүй һаа, ягаад тэнжээхэбибди, абтаһан тугалнуудаа яажа түлжүүлхэбибди?

Энэ жэлдэ Жаханаа голоор саһан бага. Һүрэг һарлагууднай бэлшээриин хагданда яһала садажа бусана. Манай хүршэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бүхы бэлшээри октябрь һарын эхинһээ гүнзэгы саһанда хушагдаа. Тиимэһээ зарим гүүртэнүүдээ манай иишэ асараа гээшэ. Бэлшээриеэ харамнажа байнгүй, хүршэнэртөө туһалха ёһотойбди. Үбэлэй үдэрнүүд үшөө олон даа. Мүнөө сагай уларил бараг. Иигэжэ байтарнай гэнтэ ехэ саһан орог даа. Хайшаа ошохо болонобибди? Нёдондо али зэргээр зобоо гээшэбибди. Энэл шалтагаанаар би оройдоол 40 тугал абааб. Урдань үнеэн бүриһөө тугал түлжүүлдэг һэмби. Малаа гарзалуулхашье ушар тохёолдоо.

Гол шэглэлнүүдэй табадахи бүлэг дотор тэжээл үйлэдбэрилгые үндэһөөрнь һайжаруулха тухай ехэл зүб хэлэгдэнэ. Малай тэжээлэй үндэһэ һуурине бэхижүүлхэ гээшэ түрүүшын шухала зорилго байгаа, мүнөөшье байһаниинь ехэл һайшаалтай байна. Ажахынуудай өөһэдыгөө тэжээлээр хангагдадаг болохо хэрэгэй тон шухала байһаниинь ехэ зүб. Мүнөө республикын бусад районуудай ажахынууд ондоо тээшэ ошожо, бүдүүн тэжээл асарна гэжэ дуулагшаб. Теэд энээндэ хэды ехэ гаргаша гарана гээшэб. Манай Ахада бүдүүн тэжээл ондоо тээһээ абаашаха гээшэ бүришье бэрхэтэй.

Район дотор бии байһан малаа хүсэд хүрэхэ тэжээлээр хангахын тула шэнэ [illegible] **али шулуутай ба намагтай хадалиг газар ашаглаха, тэжээлэй ургамалнуудые элбэг ехээр тарихын тула хүсэ ехэтэй машина болон оньһон техникэ элбэгээр бүтээн гаргаха тухай дурадханаб.** Ушарынь хадаа орон доторнай манай районДол адли хадалиг уларилтай газар, нютагууд захаһаа олон ха юм.

Т. ГАБАНОВ,
Ахын районой «Коммунизм» колхозой үхэршэн, партиин гэшүүн, республикын габьяата малшан.

ДУРАДХАЛ ОРУУЛНАБ

«1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проект дотор арад зонноймнай байдал һуудал һайжаруулгада, эрилтэ хэрэглэмжыень гүйсэд дүүрэнээр хангалгада гол анхарал хандуулагданхай.

Проектые уншажа, бодомжолжо үзэһэнэй удаа нэгэ хэһэг тушаань өөрынгөө ажаглалта хэхэ гэжэ шиидэбэб. Тодорхойлбол «Социальна хүгжэлтэ ба арад зоной һуудал байдалые һайжаруулга» гэһэн хэһэгтэ иигэжэ бэшэгдэнхэй: «Хүүгэдэй саад ба яслинуудай хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха ба хүгжөөхэ...» Эндэ **«саашадаа» гэһэн үгые «түргэнөөр»** гэһэн үгөөр һэлгэбэл дээрэ ха гэжэ һананаб. Юуб гэхэдэ республикынгаа байдалһаа баримта абаад харая. Олон лэ эхэнэрнүүд хүүгэдэй ясли-садуудта үхибүүдээ үгэхэ аргагүй дээрэһээ ажал хэнгүй гэртээ һууха баатай болоно. Эдэнэр олониитэдэ ашатай туһатай ажал хэжэ, манай орондо коммунизм байгуулгада хубитаяа оруулалсаха аргатай байна ха юм.

А. ГРИГОРЬЕВ,
партиин ба ажалай ветеран.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИИНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАТ

СОВХОЗОЙ ДИРЕКТОР, СОЁЛОЙ ХҮГЖЭЛТЭ...

Сагаан мүнгөөр сардамал шобхо мундаргануудаа үлхэн холболдуулһан Баргажан уула Байгал далайһаа эхилэн, зүүн хойшоо жэгтэй гоёор зэлэ татана. Үглөөнэй наранай үнжэгэн элшэдэ аяшархаһандал, эдэ сахюур шулуун орьёлнууд нюдэ һаргаан ялалзана.

Хормойгоорнь хотирон уруудадаг Баргажан мүрэн мульһэн хуягтаа баригдажа, хүбхэгэр саһан хүнжэл дороо дуурана. Харин эндэхи халуун аршаан булагууд лэ хүйтэн үбэлдэ даагдангүй, домто тунгалаг уһаа сэсэргэн манатана.

Байгаалиингаа иимэ үзэсхэлэн һайханаар балшар багаһаа жэгнэгдэн ябаһан хүнүүд үглөөнэй улаан нарые хүл дээрээ угтадаг гуримтай. Хэрбээ энэ үедэ хэбтэридээ дайралдабал, наһан соогоо өөдэлхэгүйш гэһэн үбгэд, хүгшэдэй үгэ захяа байха.

Энээниие Владимир Цыдыпович Баторов мартадаггүй, бүхы наһан соогоо сахижа ябадаг. Дүшэн долоодохи наһаяа гэшхэжэ ороһон түхэреэн сагаан шарайтай, хурдан түргэн алхасатай, хурса һонор харасатай энэ хүнэй намтар үүринэрэйхиһээ тиимэ ехэ илгаатай бэшэ.

Долоотойхондонь Эсэгэ ороноо хамгаалха Агууехэ дайн эхилжэ, урдаа хараха абань сэрэгтэ мордоо бэлэй. Борьбо дээрээ бордойхоһоо хойшо гэртэхи газаахяа хэжэ башарһан, хүйтэн, халуунда шэрээгдэһэн хүбүүн һургууляа орхижо, ажал хэжэ, амяа тэжээхэ баатай болоһон. Һургуулида һуража ябахын үетэн нүхэд дундаа душуан, хүгжэмшэ гэжэ мэгтүүлдэг, уран һайханай хүдэлмэридэ тэрэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байһан юм. Тиимэл хадаа арбан зургаатайхан ябахадаа, нютагайнгаа хүдөөгэй клубые даагшаар хүдэлжэ захалһан. Уданшьегүй Хяагтын соёл-гэгээрэлэй училищада орожо, тэрэниие амжалтатайгаар дүүргэээд, һанаһандаа хүрэжэ, оюун бэлигэйнгээ ошо сасаруулжа бэлээ.

Дэрээнэй, Баян-Голой соёлой байшангай директорээр хүдэлжэ байхадаа, одоол эмхидхэхы шадабаритай, ажалдаа абьяастай, бэлигтэй бэрхэ соёлшон байһанаа харуулаа. Тэрэнэй ударидалга доро һалбарһан Баян-Голой соёлой байшан Бүхэсоюзна харалгада шалгаржа, нэгэдэхи зэргын дипломдо хүртэһэн, «РСФСР-эй соёлой эрхим байшан» гэжэ алдаршаһан юм. Арбаад жэлдэ хүтэлбэрилһэн Дэрээнэйнь зужэг табидаг коллектив арадай театрай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн жэшээтэй. Өөртэнь «Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ олгогдоо һэн. Энэл үедэ эдэбхитэй соёлшон КПСС-эй гэшүүндэ абтаһан байна.

Хожомоо Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой (Баргажан) парткомой секретаряар, Дэрээнэй совхозой отделениие эрхилэгшээр, Уланхаанай сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр хүдэлжэ байхадаа, хүдөөгэй ажалшадай соёлой эрилтэнүүдые хангаха, соёлой байшангай, арадай театрай ажал ябуулгые улам хүгжөөхэ гэжэ оролдожо ябаа. Тэрэнэй ашаар Дэрээнэй арадай театр республиканска болон зональна харалгада оло дахин эрхимлэһэн, хүндэтэ дипломдо, 5000 түхэригэй шанда хүртэһэн алдартай. Энэ театрта жараад оюун бэлигтэн-актернууд хабаадажа байгаа. Ажалаа иимэ урагшатайгаар ябуулжа, нэгэ доро арадай театрай режиссер байха зуураа, һубэлгэн, эсэхэ сусахые мэдэхэгүй Владимир Баторов Зүүн Сибириин соёлой институт заочноор дүүргэжэ гараа.

Арбадахи табан жэлэй эхиндэ Дэрээнэй совхозой отделениин һуури дээрэ Уланхаанай гэжэ шэнэ совхоз эмхидхэгдэжэ бии болобо. Хэниие директорээр томилхоб гэһэн хөөрэлдөөнэй гараһада, Владимир Цыдыпович Баторов гэһэн дурадхал бүгэдэдэ һайшаагдаа бэлэй. Нютаг зоное танихаа, түрүүлэгшэдые сооһоо һайн мэдэхэ, эмхидхэхы шадабаритай, түбшэн дөрүү зантай, сэбэр сэхэ ябадалтай коммунист гэжэ сэгнэгдэһэн юм. Районой хүтэлбэрилэгшэдэй, нютаг зоной этигэл найдабарине тэрэ харюулжа шадаа.

Хүшэгөөрэй халуун аршаанаараа суурхадаг энэ нютаг мүнөө ажал хэрэгээрээ алдаршажа захалаа. Уланхаанай совхоз гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэээ, үбһэ, тэжээл ехээр бэлэдхээ, өөһэдынгөө хүсөөр ехэ барилга хэнэ гэһэн хөөрэлдөөн, газетэнүүдэй бэшэгүүд гансахан Хурамхаанай район доторoo дуулдадаг бэшэ, харин бүхы республика, Совет орон соогуур мэдээсэгдэдэг болонхой.

Тээсгэн энэ совхозоор ябажа, ажалша зонтойнь, хүтэлбэрилэгшэдтэйнь уулзажа, хэжэ, бүтээжэ байһан юумыень хаража, урмашажа ерээ һэм. Табан жэлэй урда тээ энээгүүр ябаһан хүн мүнөө Уланхаан һууринда боложо байһан хубилалтануудые эгээн лэ зүбөөр сэгнэхэ гэжэ һанагдана.

Ямар тиимэ хубилалтанууд болоо гээшэб? Эгээн түрүүн, һүүлэй жэлнүүдтэ баригдаһан шэнэ гэрнүүд, үйлэдбэриин барилганууд обёоргодоно. Совхозой түб һууринда дунда һургуули нээгдэжэ, үргэн сонхотой, халуун уһаар дулаасуулагдадаг томо байшанда нёдондо түбхинэбэ. Механизаторнуудай хамтын байра, хүүгэдэй саад, һургуулиин үхибүүдэй байха интернат, магазинууд, столово, айлшадай бууха гэр, радиоузел, телефоной станци, автогараж, гурбан котельнэ гэхэ мэтэ барилганууд ашаглалгада оруулагданхай. Гадна энэ үедэ жэлдээ хоёроод айл шэнэ гэртэ толгойлжо байна. Түб һууринда, мүн малшадай олоороо үбэлжэдэг газарта арбаад байшан баригдаа. Малшадай амаралтын байшан бүтээгдэбэ. Мүн малшадай бэлдэг Хүшэгөөр, Самахай, Намаа һууринуудта клуб, Этигэдэ культбаза хүдэлдэг болонхой. Район соогоо түрүүлэн, ретрансляторой тодхоолтоор хүнүүд телевизор хаража захалаа. Гэхэтэй хамта малай хэдэн байранууд шэнэлэгдээ.

— Эдэ бүхы барилгануудые гол түлэб өөһэдынгөө хүсөөр хэжэ гараабди, — гэжэ Владимир Цыдыпович хөөрэнэ.— Үбэлдөө барилгын модо ехээр бэлдээд, пилорамануудаа хүдэлгэжэ, барилга хэжэ ерогшобди. Барилгашаднай бригадна подрядай гуримаар ажалладаг, договороор харагдаһан болзортоо барилгаяа дүүргэдэг заншалтай.

Теэд өөһэдынгөө хүсөөр иимэ ехэ барилга хэхэ гээшэмнай бэлэн хэрэг бэшэ гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Совхозой директор одоол арга хургаяа бэдэрхэ, районой, республикын хүтэлбэрилхы зургаануудай бөтоһо яһала элеэжэ, мүнгэ, хэрэгсэлнүүдые олохо ушартай болоо ааб даа.

Социально-соёлой эды ехэ барилганууды хэһэнэй ашаар лэ нютагайнгаа залуушуулые совхоздоо һууринжуулха, урдань түрэл нютагаа орхижо ошоһон мэргэжэлтэдые бусааха аргатай болоо бшуу. Энэмнай үйлэдбэреэ хүгжөөхэ гол арга хүсэн болоно ха юм.

Совхозой директор хүдөө ажахын талаар тусхай эрдэмтэй бэшэшье һаа, хара багаһаа хойшо малшад, таряашадай дунда ябаһан хадаа хүдэлмэриин хэмжээе, тоосоое ухаан соогоо бүйлүүлхэ шадабаритай, хүдөө ажахын шэнэ номуудые, журнал болон газетэнүүдые уншажа, мэргэжэлтэдээрээ, эдэбхитэдээрээ зүбшэжэ, ажэл хэрэгээ урагшатайгаар ябуулдаг байна.

— Манайшни директор унтаха хэбтэхэгүй, нэгэ юумэ һанаашалаал һаа, захадань гаража һаладаг хүн, — гэжэ хүдэлмэрилэгшэдынь хэлсэдэг, мэдэхэшье болонхой.

Директорэй түлөө нэгэ һайн талань юуб гэхэдэ, тэрэ бүхы хэрэгээ хүн зоноо дахуулан ябадаг. Хамтын зөөридэ һаланаар хандадаг, хара һабараа хүргэдэг, арха тамаа мэдэдэг зондо үнэн сэдьхэлээ дураа гутадаг, тэдэндэ шанга эрилтэ табидаг.

— Тингэбэшье хүндэ муу һанажа ябадаггүй, саган сэдьхэлтэй, бүхы ябадалаа һайн хэрэг бүтээхые хүсэжэ ябадаг хүтэлбэрилэгшэ гээшэ, — гэжэ нютагайнь зон тэрэниие сэгнэдэг, хэлэһэн үгыень дууладаг юм.

Хүтэлбэрилэгшын иимэ шэнжэ шанарынь совхозой үйлэдбэри дээрэ элеэр харагдана. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ совхозой гол баялиг болохо сабшалангай ургаса эрид дээшэлүүлэгдээ. Эндэ ажалша бэрхэ хүнүүд табигдажа, газараа уһалха бүлүүр станцинууд олошоруулагдажа, минеральна үтэгжүүлгэнүүд болон нэг шэбхэ ехээр хэрэглэгдэжэ, үнгэрһэн жэлдэ совхозоороо 30 мянга гаран центнер үбһэ бэлэдхэжэ абаа. Совхозой эрхим луговод Д. И. Ухинов гектарай дүшэ гаран центнер үбһэ хуряагаа.

— Директорэймнай аба угаа бэрхэ луговод ябаһан юм, — гэжэ үбгэжөөлнүүд хэлсэдэг, — Энэшни хара багаһаа хойшо эсэгэеэ дахажа, нилээд эрдэмдэ һураһан байха.

Тэрэшье зүб. Теэд мүнөө хуушанайхяараа һанаагаа амарха саг бэшэ. Нёдондо эдэнэр рапс ногоо түрүүшынхеэ тарижа, гектарай 130 гаран центнер ногоо хуряажа шадаа. Эндэ тэжээл үйлэдбэрилхэ тусхай отряд сабшалан дээрэ ажаллажа, сенаж, силос ехээр даража абаа.

— Шэнэ, түрүү юумэндэ дуратай, ажалдаа абьяастай, хүн зоноороо үгээ ойлголсодог бэрхэ эмхидхэгшэ, хүтэлбэрилэгшэ, хүмүүжүүлэгшэ, — гэжэ партиин Хурамхаанай райкомдо хэлсэжэ байгаа һэн.

Б. ГЫЛЫКОВ.

ХОДОДОО ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Зам заһагша. Түмэр харгы дээрэ энэ эгээл гол мэргэжэлэй нэгэн болодог. Юуб гэхэдэ, зам заһагшадай бригадын хэр зэргээр хүдэлһэнһөө посезднүүдэй һаатабарингүйгөөр, гэнэ усалгүйгөөр ябалга дулдыдаха бшуу.

Энэ тиимэшье хүнгэн ажал бэшэ. Зунай аяма халуунда гараараа хүрэхын аргагүй болотороо халашаһан рельснүүдые дамжан, үбэлдөө сэбдэг хүрэмэһэн үнөөхил рельснүүдээ дахан ябадаг.

Тэрэ үдэр бүриин хүшэр хүндэ ажалай гол харюусалгые зам заһагшадай бригадир лэ даажа ябаха болодог. Өөртэнь даалгагдаһан участогай бүрин бүтэниие сахихаһаа гадна, өөрынгөө бригадын эмхидхэгшэнь, һургаан хүмүүжүүлэгшэнь байха зэргэтэй бшуу.

Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин Мысовая дистанцида ажалдаа шалгарһан, суг хамта хүдэлдэг нүхэдтөө хүндэтэй бригадирнууд олон юм. Тэдэнэй нэгэн Николай Фёдорович Козулин болодог.

Николай Фёдорович 1942 ондо ажалайнгаа намтарые түмэр замай хүдэлмэришэнөөр эхилһэн юм. Эндэһээ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда мордоо. Дайсаниие дараалсаад, эндээл бусажа ерээ. Тэрэ гэһээр Николай Фёдорович гуша гаран жэлдэ түмэр замшадай бригадираар хүдэлнэ.

Түмэр зам дээрэ болоһон бүхы хубилалтанууд баранадаа Николай Фёдоровичой нюдэн дээрэ үнгэрөө. Хуушан рельснүүд һэлгэгдэжэ, шэнэ Р-65 түхэлэй рельснүүд табигдаа. Зам заһагшадай хүдэлмэришье нилээд хүнгэрөө. Гэбэшье харюусалгань хуушан хэбээрээ.

Арбадахи табан жэлдэ Н. Ф. Козулинай бригада амжалтатай һайнаар хүдэлжэ гараа. «Коммунис ажалай бригада» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө. Энэ бригадирай эмхидхэхы, хүтэлбэрилхы шадабариин гэршэ ха юм.

Ажалайнь туйлалтаар хүниие сэгнэдэг. Ажалайнь амжалтаар нэрэ солыень дуудадаг. Николай Фёдорович Козулин «В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ шэн табьяата ажалай түлөө» медаляар, «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн хэдэн тэмдэгээр, мүн «Арбадахи табан жэлэй ударник» гэһэн тэмдэгээр шагнагданхай, «Районой эрхим бригадир» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй юм.

...Һаяхана би Николай Федоровичтой золгооб. Уулза уулзаһаар тэрэ КПСС-эй ЦК-гай «1981—1985 онуудта болон 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» гэһэн партийна гүн гүнзэгы удха шанартай документтэй танилсаһан тухайгаа зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлэнгеэр хөөрэбэ.

— Манай ажабайдалда сэхэ хабаатай, тэрэнэй бүхы шатые хүгжөөхэ зам хараалһан, урмашуулма, хаба, зориг нэмээмэ документ мүн, — гэжэ тэрэ һаналаа хэлэбэ. — Бидэнэр тухай, түмэр замшадшье тухай ехэ юумэн хэлэгдэнхэй. Би, намтай хүдэлдэг бүхы хүдэлмэришэд тэдэниiень сүм һайшаанабди.

В. ЦИБИН.

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

ПОЕЗД УРЕНГОИ ЕРЭБЭ!

УРЕНГОИ (Тюмениин область). 600 шахуу километр утатай Сургут—Уренгой гэжэ түмэр харгы һаяхан хүдэлжэ эхилбэ.

Тэрэнэй захын станцида түрүүшын поезд һаяхан ерэжэ, хабсаргагдамал байрын гэрнүүдые, түхеэрэлгэ, материалнуудые асараа. Барилгашад ажалай ехэ амжалта туйлаба бшуу. Партиин XXV съезд дээрэ энэ түмэр харгые барижа эхилхэ тухай шиидхэбэри абтаһан юм. Харин мүнөө энэ түмэр харгы ашаглалгада оруулагдаба бшуу. Энэ харгы орёо бэрхэшээлтэй эрхэ байдалда баригдаа.

Севенб бүхэсоюзна габшагай барилга гэжэ соносхогдоһон байна. Эндэ олохон республикануудай түлөөлэгшэд ажалладаг. Хэдэн мянгаад хүбүүд, басагад комсомолой путёвкоор тус барилгада ерэһэн юм. Тиин тэдэ баран даа габшагайгаар ажаллана. Юуб гэбэл, Сибириин хойто районуудай экономикые саашадань хүгжөөхын тула харгы хэрэгтэйл. Энэ харгы ороной эгээл ехэ Тюмениин территориально-үйлэдбэриин комплексын шухала зам болохо юм.

ДОНЕЦКЫН «МИЛЛИОНЕРНҮҮД»

ДОБРОПОЛИ (Донецкэ область). Донбассай «миллионернүүдэй» отрядта нэмэлтэ хэгдэбэ. «Добропольеуголь» нэгэдэлэй «Краснолиманская» шахтаһаа В. Игнатьевай даадаг бригада жэлэй эхинһээ хойшо миллион тонно түлишэ малтан абаа. Энэ хадаа мүнөө жэлдэ миллионой дабаанда хүрэһэн тус шахтын дүрбэдэхи бригада болоно. Ажалаа ашаг үрэтэйгөөр,жэгдэ һайнаар эмхидхэдэг, автомат жолоодолготой түхеэрэлгэ шадамараар хэрэглэдэг байһанай ашаар геологическа талаараа тон бэрхэшээлтэй эрхэ байдалда тус бригада ехэ бүтээсэ туйлажа шадаа. Сүүдхэ бүри 5,5 мянган тонно хүрэтэр шулуун нүүрһэ малтажа абадаг байгаа.

АШАГ ҮРЭ ЕХЭТЭЙ БРОЙЛЕР

ВИЛЬНЮС. Литвагай тусхай шэглэлтэй бүхы ажахынууд болон шубуунай фабриканууд ашаг шэмэ ехэтэй, мяханай «бройлер-6» үүлтэрэй дальбараануудаар хангагданхай юм. Литвагай селекционернүүдэй бии болгоһон эдэ дальбараанууд республикын фермэнүүдтэ мүнөө болотор гол түлэб үсхэбэрилэгдэдэг байһан «балтика-4» үүлтэрэй дальбараануудта орходоо неделеэр урид түшаалгын шэгнүүртэ хүрэдэг юм.

Хоёр жэл хүрэхэгүй саг соо шэнэ үүлтэрэй дальбараануудые фермэнүүдтэ бии болгоходонь, Прибалтикын шубуу үсхэбэрилгын зональна станциин эрдэмтэд туһалһан байна. Шэнэ бройлернуудые үсхэбэрилгөөр мэргэжэһэн «Юодшиляй», «Ануленай» ба «Станюнай» гэһэн совхозууд бүхы ажахынуудые үүлтэртэ шубуудаар хангана. Тингэжэ табан жэлэй эхинһээ хойшо республика дотор диетическэ мяха үйлэдбэрилгэ 2,5 дахин ехэ болоо. Хүршэ республикануудайнгаа энэ ашаг ехэтэй бройлернуудтай болохынь тула Литвагай шубуушад үндэгэ худалдадаг юм.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР — ОЛОН ТРАКТОР

ЛИПЕЦК. Жэлэй эхинһээ хойшо эндэхи тракторна заводой конвейерһээ түсэбһөө гадуур 600-дахи трактор бүтээн гаргагдаба.

КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ абаһан уялгаа коллектив амжалтатайгаар бэелүүлээ. Продукци гаргаха ба ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар табан жэлэйнгээ даабарине предприяти мүн лэ болзорһоонь урид дүүргэээ.

Һайнаар ажаллахын тула бүхы эрхэ байдал заводта байгуулагданхай. Цехүүдтэ хэдэн зуугаад шэнэ станок тодхогдонхой. Автомат лининүүд хүдэлдэг, оньһожоруулагдамал складууд болон ашаа тээхэ ба буулгаха тамайнууд баригданхай. Иимэ зорилготойгоор 7 миллион шахуу түхэриг мүнгэн гаргашалагдаа юм.

Заводой ашаглалгада оруулагдаһанһаа хойшо миллиондохи трактор ерэхэ жэлдэ бүтээн гаргагдахаар харагдана.

ЕРЭЭДҮЙН УРГАСЫН ТҮЛӨӨ

АКТЮБИНСК. 199 мянган тонно багтаамжатай Карабутагайска элеваторай һүүлшын ээлжээн һаяхан ашаглалгада тушаагдаба.

Ехэ ашаанай автопоезднуудые тушаан абаха оньһон түхеэрэлгэнүүдээр шэнэ элеватор хангагданхай, мантомо бетон корпусуудтахи орооһоной шанарые шалгажа байха оньһон прибор хабсаргагданхай юм. Час соо 100 тонно орооһо хатааха, сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ туе комплексдо ороно.

1976 оной эхинһээ хойшо Казахстанда хамтадаа 2 миллион тонно багтаамжатай орооһо хадагалха шэнэ түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада оруулагдаа. Түсэбтэ заабан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ орооһо ехээр тарижа ургуулдаг районуудай элеваторнуудай багтаамжа үшөө 600 мянган тонноор үргэдхэгдэхэ юм.

(ТАСС).

АГРОХИМИ: АШАГ ҮРЫН ЭШЭ ҮНДЭҺЭН

«Хүдөө ажахыда агрохимическэ албанай үүргые, мүн минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, избёосхотой материалнуудые, ургамалнуудые хамгаалха химическэ зүйлнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхын түлөө тэрэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ».

Сагай уларилай эгээл таарамжагүй жэлнүүдтэ Куйбышевска областиин бусад районуудта орходоо, Ставропольска районДо гектарһаа 5—7 центнер ехэ орооһо хуряадаг байха юм. Тус район гүрэнэй амбаарта 496 мянган тонно орооһо адхаад, гүрэндэ орооһо худалдаха табан жэлэй даабарине 129 процент дүүргэһэн байна.

Энэ амжалтадань агрохими ямар үүргэ дүүргээб? Тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхын тула юу хэхэ хэрэгтэйб? ТАСС-ай корреспондентын эдэ асуудалнуудта иигэжэ харюусаа:

«Сельхозхимия» гэһэн областной нэгэдэлэй түрүүлэгшын орлогшо П. Часовской:

— Ставропольска районой таряашадай амжалта гэнтын ушар бэшэ юм: тэдэнэр эрхим сортын үрэһэ хүрэнгөөр тарилга хэдэг, мелиорациин булюу һайн талые шадамараар хэрэглэдэг байна.

Ургасада нүлөөлдэг бусад нүхэсэл шалтагаануудай удхые багадхаха гэнэгүйб, гэбэшье, тус районой ажахынууд бусад ажахынуудта орходоо, хоёр дахин шахуу ехэ минеральна үтэгжүүлгэ таряалан дээрээ тараадаг байха юм. Тиин мүнөөшье даабариһаа гадуур 4 мянга шахуу тонно үтэгжүүлгэ поли дээрээ гаргажа тарааанхай.

Тус районой агрохимическэ бааза бусадтал адли, минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй талаар эрилтэ хэрэглэмжэнь хүсэдөөр хангагдадаггүй. Гэбэшье эндэхид бии байгаа агрохимическэ нөөсэнүүдые шадамараар, эзэн ёһоор хэрэглэхые оролдодог. Тиин энэнь ургасада һайнаар нүлөөлөө ааб даа.

Манай областной нэгэдэл таряалангай үрэжэл һайжаруулхын тула нилээд ехэ юумэ хээ. Гэбэшье хэрэглэгшэд бидэнһээ бүри ехэ юумэ хүлеэхэ эрхэтэй. Үтэгжүүлгээр хангалгада дутагдалнуудай бии байһан дээрэһээ ажахынууд эрхим агротехническэ болзортоо үтэгжүүлгэ гаргаха аргагүй байдаг. Илангаяа фосфорой ба шэнгэн комплексно үтэгжүүлгэ асаралгада таһалдал ходо болодог байна. 1980 оной фондоор, Балаковска химическэ заводһоо орохо зэргэтэй үтэгжүүлгын оройдоол хахадынь абтаһан байна. Актюбинска Кировэй нэрэмжэтэ химическэ завод манай захилнуудай гурбанай нэгэ хубиие дүүргээгүй.

КПСС-эй Ставропольска райкомой нэгэдэхи секретарь Социалис Ажалай Герой А. Морозов:

— Агрохими ашатай туһатай гэжэ манай таряашадта ойлгуулхые оролдоһоной үлүү. Үтэгжүүлгэ тарааха техникын үшөө нарин һайн болоодүй байха үедэ тэдэнэр гараар, хүнэгөөр үтэгжүүлгэ самолёдто ашаад, тараалгадаг байһан юм.

Партийна болон хүдөө ажахын зургаанууд бүхы хүсэлэл оролдолгонуудаа хими нэбтэрүүлгын зүйлнүүдые бүри ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэдэ зорюулдаг байна. Авиациин туһаламжаар үтэгжүүлгэ тараахада, үнэтэйшье, зарим ушарта ашаг үрэ багатайшье болоно гэжэ бидэ бүри этигэнэбди. Ерээдүйдэ ургамалнуудай үндэһэндэ үтэгжүүлгэ оруулагдадаг болохо зэргэтэй. Районой ажахынууд энэ аргые амжалтатайгаар шудална. Гэбэшье мүнөөдөө хэрэгтэй агрегадууд дуталдаһаар. Механизаторнуудай энэ зорилгоор хуушан сеялкэнүүдые хэрэглэдэг байһаниинь хэрэг байдалые заһаруулнагүй.

Үтэгжүүлгын нормын 60 процентые хүрьһэ элдүүрилхэ үедэ — намартаа тараахада үлэмжэ һайн гээд мэдээжэ. Зүгөөр техникын дуталдадаг дээрэһээ энэ гурим ехэнхи ушарта хазагайруулагдадаг байна.

Хүн бүхэн шадаха зэргээрээ — плёнко доро, руберонд доро, заримдаа тала газарта үтэгжүүлгэ хадагалдаг гээшэ. Мүнөө дээрээ районой 23 ажахын миил 6-ниинь үтэгжүүлгэ хадагалха байратай юм. Хабар болотор үтэгжүүлгэнүүдэй шанар гутадаг, тингэжэ ургаса абалгада муугаар **нүлөөлдэг.**

Ставропольска районой Луначарскиин нэрэмжэтэ совхозой ахамад агроном А. Свиридов:

— Үнгэрһэн табан жэлдэ совхознай гектарһаа дунда зэргээр 30, 8 центнер орооһо хуряаһан байна. Энэмнай область дотороо эрхим дүнгүүдэй нэгэниинь болоошье һаа, манай арга боломжонуудһаа доогуур байна.

Жэл бүри ажахымнай таряалангай гектар бүхэндэ дунда зэргээр 4,6 центнер үтэгжүүлгэ тараадаг. Тооложо үзэхэдэ, хүрьһэнэй үрэжэлые һайн байлгахын тула мүнөөнэйхиһөө адагынь хоёр дахин ехэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулха хэрэгтэй болоно.

Манай ажахыда фосфороор баян үтэгжүүлгэ мүнөөдөө дуталдана. Таряашад тэрэниие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхые оролдодог. Тусгаар түхеэрэгдэһэн сеялкэнүүдэй туһаламжаар фосфорно үтэгжүүлгэ сэхэ зуруудуудта оруулагдадаг. Энэ эгээл ашаг үрэ ехэтэй арга мүн гэжэ тоолонобди. Фосфороор баян үтэгжүүлгын талаар эрилтэ хэрэглэмжэмнай мүнөө дээрээ муугаар хангагдана. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй элбэг ехэ болоходол, ажахынууд гектарһаа 3—4 центнер орооһо нэмэжэ хуряадаг болохо һэн.

Б. БЕЛЯКОВ,
ТАСС-ай корр.

Тольятти,
Куйбышевска область.

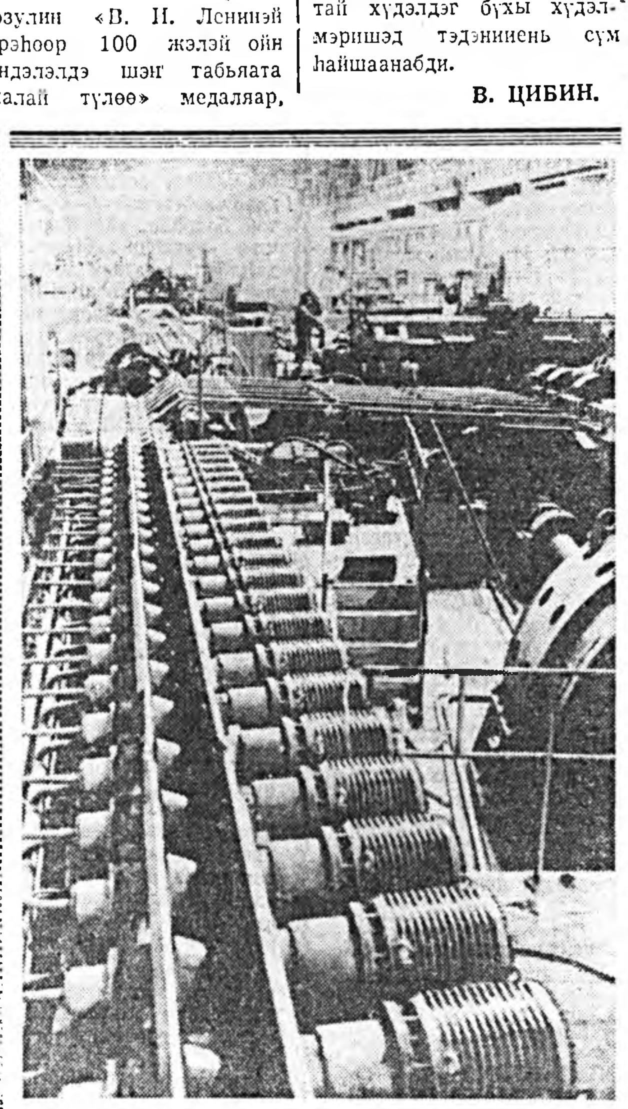

ВОЛГОГРАДСКА ОБЛАСТЬ. Волжско трубна заводто шанар һайнтай буладһаа зүйдэлгүй соргонуудые бүтээхэ шэнэ цехэй нэгэ участок ашаглалгада үгтэбэ. Цехэй коллектив КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абахадаа, жэл соогоо 180 мянган тонно сорго үйлэдбэрилхэ энэ участогые жэлэй дүүрэтэр ашаглалгада үгэхэбди гэжэ мэдүүлһэн юм.

Энэ цехтэ тодхогдоһон бүхы түхеэрэлгэнүүд хүндэ машина бүтээлгын Электросталь хотодохи заводто бүтээгдээ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ цехэй нэгэ участок харуулагдана.
ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАДАЙ ЭРДЭМТЭДЭЙ СУГЛААН

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай эрдэмтэдэй хамтын суглаан һаяшаг болобо. Буряадай филиалай президиумэй түрүүлэгшэ, профессор М. В. Мохосоев «Эрдэм шэнжэлгэнүүдэй талаар филиалай хүдэлмэриин 1980 оной гол дүнгүүд болон арбан нэгэдэхи табан жэлэй зорилгонууд» гэһэн, эрдэмтэ секретарь В. Н. Абарыков «Эрдэм шэнжэлгые эмхидхэхэ талаар Буряадай филиалай 1980 ондо бэелүүлһэн ажал ябуулгануудай» гэһэн элидхэлнүүдые хэбэд. Мүн бүхыдөө арбадахи табан жэлдэ эрдэмтэдэй туйлаһан үрэ дүнгүүд согсологдобо. Жэшээнь, эрдэм наукын 30 үндэһэн шухала ба хамһабариин асуудалаар 43 темэ, тэрэ тоодо эрдэм ба техникын талаар Гүрэнэй комитедэй даалгабаряар Геологическа институтда 2 темэ бэелүүлэгдэбэ.

КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, үйлэдбэритэй эрдэм наукын холбоо бэхижүүлхын ба шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүдые ажахыда түргөөр нэбтэрүүлхын тула СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделени, союзна министерствэнүүд, РСФСР-эй Дээдэ ба дунда тусхай һуралсалай министерствын эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, удаан болзортой эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэриин түсэбүүдые табиба. Ажахын һалбариин табан министерствэтэй хамта Буряадай филиалай Естественнэ эрдэмэй институт дурсагдаһан түсэбүүдые бэелүүлэлсээ.

Естественнэ эрдэмэй талаар квантова радиофизикэ, радиодолгинуудай таралга, хамһабариин математика, нүүрһэ шанаржуулха шэнэ технологи зохёолго, хүрьһэ шэнжэлгэ, Буряад ороной газар дээрэ мелиораци хэлгэ болон бусад асуудалнуудаар шэнжэлгэнүүд хэгдэһэн байна. Энэдхэг болон Түбэдэй медицинэ баһа шэнжэлгэдэнэ. Байгал шадархи районой минеральна хэбтэшэнүүдэй олдожо магад газарнуудые тодорхойлхо зорилготойгоор геологиин, геохимиин, геофизикын хүдэлмэри ябуулагдаа.

Ниитын эрдэмэй талаар республикын ажалшадай дунда ябуулагдадаг үзэл сурталай хүдэлмэриин бодото-социологическа шэнжэлгэнүүд, хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэхи Буряад ороной түүхые шэнжэлһэн хүдэлмэринүүд, манай эндэхи эртэ урдын соёл болбосорол элирхэйлхэ археологическа шэнжэлгэнүүд хэгдэбэ. Тэрэшэлэн буряад литература, аман зохёол, искусство болон хэлэ шудалалга, востоковедени болон атеизмээр шэнжэлгэнүүд үргэлжэлүүлэгдээ. Экономическа шэнжэлгэнүүдэй таһагта «Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтэ ба тэдэниие хубаарилан табилгын холын хараатай тодорхойлолго» гэһэн нэгэдхэмэл темээр хүдэлмэри хэгдэбэ. Һүүлэй сагта нээгдэһэн ашагта малтамалтай республикын шэнэ районуудые ашаглаха тушаа БАМ-ай ба Буряадай Зүүн зүгэй территориально-үйлэдбэриин зонын байгаалиин нөөсэ баялигуудые гамтайгаар ашаглаха тушаа асуудалнуудтай холбоотой «Сибирь» гэдэг программын ёһоор бэелүүлэгдэхэ долоон темэ бэлэн болгогдоо.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Геологическа институдай директор, профессор Н. Л. Добрецов, биологиин таһагые даагшын орлогшо, биологиин эрдэмэй кандидат Н. Е. Абашеева, Ниитын эрдэмэй институдай директор, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор В. Ц. Найдаков, Буряадай филиалай президиумэй түрүүлэгшын орлогшо, техническэ эрдэмэй кандидат Д. С. Сыренова, экономическа шэнжэлгэнүүдэй таһагые даагша, экономическа эрдэмэй кандидат М. Л. Алексеев, түүхын таһагые даагша, түүхын эрдэмэй кандидат Г. Л. Санжиев, экологическа паразитологиин лабораториие даагша, биологиин эрдэмэй кандидат Н. М. Пронин болон экономическа эрдэмэй кандидат Б. Л. Раднаев гэгшэд хабаадаба. Эрдэмтэдэй хүдэлмэриин дүнгүүдые зүбшэһэнэй һүүлээр жэлэй хамтын суглаан тусхай тогтоол абаба. Мүн филиал доторхи социалис мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдобо. Нэгэдэхи һүүрида биологиин таһаг гараа.

Филиалай эрдэмтэдэй хамтын суглаан партиин XXVI съездэ харгадаха «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проектые бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэжэ байха үедэ үнгэрбэ. Энэ шухалын шухала документые, илангаяа ороноймнай эрдэм наукын хүгжэлтэ хангаха тушаа саг үргэлжын анхарал хандуулжа байһаниие элеэр гэршэлһэн «Эрдэм техникын хүгжэлтэ ба техническэ дэбжэлтые түргэдхэлгэ» гэһэн тус проектын бүлэгые филиалай эрдэмтэд өөһэдтөө сэхэ хабаатай программа болгон абаба.

Б. ЖИГМЫТОВ,
СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ.

УРАН ЗОХЁОЛШО БА АЖАБАЙДАЛ

АХА НҮХЭР ТУХАЙДАА

БУРЯАДАЙ уран зохёол нэгэ үдэр түрэшөө бэшэ даа. Түрүүшын зохёолшодһоо эхи абажа, үе үеын хүнүүд хаба шадалаа элсүүлэн, хойно хойноһоо жэнхэни зохёол уруугаа шудхаран ороһон түүхэтэй бшуу.

Х. Н. Намсараев, Солбонэ Туяа, Ц. Дон гэгшэдэй аха заха уран зохёолшодойнгоо мүрые дахажа, удаадахи үеын залуу зохёолшод Б. Абидуев, Ц. Номтоев, Ш. Нимбуев, Д. Мадасон болон бусад түрэл хэлэн дээрээ зохёолнуудые найруулжа захалһан гээшэ.

«Тэндэ хаана», «Тэрэ һуни» гэһэн шүлэгүүд — гражданска маягтай, дүлэтэмэ удха шанартай зохёолнууд. Эдэ шүлэгүүд хадаа ёпотойл пуолицистикын удхатай зохёолнууд шуу. Үнэр баян Эхэ ороноо поэт иигэжэ магтана:

Хизаар үгы,
Хирхаг үгы,
Сэнхир далай,
Сэсэрлиг дайда,
Хантай эузаан
Хабтагай дайда —
Энэ миниим,
Эдир залуу
Түрүү суутай
Түрэл орон!

И. Н. Мадасоной зарим шүлэгүүдээ уран хурсаар, атаархамаар «хоноон дархалдагыень» онсо һайшаамаар.

Шаажанхай Шааранхай
хоёр
Шаазгай шаргадаа
хүллөөд,
Шарахан саһан харгыгаар
Шарьяа татан мордобо.
Шаазгайнь һүүлээ
шарбан,
Шааян, шаханан
хүгтэйгөөр
Шанга шангаар угзаран,
Шаохай саһа шэдэнэ.
Шэхэнэй шууяса хурдаар
Шэрэн урагшаа гүннэ.
Шаажанхай нүхэртэнгөө
шууяса
Шагша зугаа татаба.

Энээхэн шог ёгто шүлэг «Ш» үзэгөөр эхинпээ һүүл хүрэтэрөө бэшэгдэнхэн. «Ш» үзэгүүдэй һубарилдан шэрэлдэхэдэ, юрэдөө, шаазгайн шаргаяа даажа ядан шаханажа ябаһан шэнги абяан дуулдана бэшэ аал?

Д. Мадасон инмэрхүү маягтайгаар нэгэ хэдэн зохёол бэшэһэн юм. «Янтаба» гэжэ шүлэгыень абажа (харыт. «Я» үзэгөөр захалаад, «Я-гаар» дүүргэнэ.

«Элдэб шүлэгүүд» гэһэн гаршагтай шүлэгүүдынь тон һайн гэжэ сэхэ тэмдэглэе. Д. Мадасоной заахан, дүрбэн мүртэн шүлэгүүд илангаяа һонирхолтой. Үсөөхэншье һаа, хэлэхэ юумэеэ гүйсэд хэлэһэн, олон үгэгүй, оньһон, хошоо үгэдэл адлирхуу эдэ шүлэгүүдые уншахадашье, аятай зохид даа.

Һайхан басаган газаа.
Һара гэтэһээр гажаа.
Түхэреэн шарайнь хумираа.
Төөдэй болоо, дуупаа.

Хүнэй хуби заяан энээхэн шүлэг соо харуулагдана. Наһаяа эдлэһээр үтэлһэн эхэнэрэй шарай бидэндэ харагдажа, уйдхар түрүүлнэ:

И. Н. Мадасон — мэдээжэ фольклорист. Энэ хүдэлмэри тухайдань бүхэли шэнжэлгэ бэшэхээр ааб даа. Гэбэшье хэдэн үгэ хэлэлтэй.

Буряадай ёно заншалаар дуу андалдаан, таабари таалсаан гээшэ айхабтар һонин ха юм. Һуни һуужа амархадаа, тэрэ үеын залуушуул дуу зугаагаа андалдан дуулажа сэнгэдэг байһан шуу. Таабари таажа бираагүй һаа, үри ялада унажа, «худалдагдаха» баатай болодог һэн. «Холшор үгэ хүүргүй хүн хашараг буруу дээр һуужа ябадаг, олбогынь — дагадха, онтохошо хүн олбог таар дээр баруун буланда һуудаг юм», — гэжэ араднай хэлсэдэг һэн гүбэ.

Мүнөөшье зарим айлда ороходош, үбгэд таабаряар, оньһон үгөөрөөл угтахал.

1927 ондо И. Н. Мадасон мунгалган (дуу буляалдаан) дээрэ Боохоной суута үльгэршэ Шулуун Балковые диилэжэ гараһан байна. Тэрэ үеһөө мүнөө хүрэтэрөө, арадайнгаа аман үгэдэ аха нүхэрнай үнэн сэхэ зандаа.

Гушаад онууд... Нээрээшье, һуроөтэй гоё үе саг байгаа бэшэ гү даа? Энэ үедэ манай жэнхэни литература болон искусствамнай хүгжэжэ эхилээ.

Дольён Мадасон (Илья Николаевич Мадасон) аһар 1928—1929 онуудһаа шүлэг бэшэжэ эхилһэн намтартай. Тэрэнэй «Хабарай гэрэл» гэжэ түрүүшын ном нэрэтэй һэн. Энэ хадаа буряад совет литературын түрүүшын согсолборинуудай нэгэниинь һэн ха.

Поэт Д. Мадасоной зохёолнууд тиимэ олон бэшэшье һаа, горитойхон һуури эзэлдэг гэбэл, алдуу болохогүй гэжэ һанагдана. Нээрээшье, тэрэмнай, юрэдөө, дүрбэн-табан номтой юм. 1941 ондо тэрэнэй удаадахи ном «Лирикэ» гэжэ нэрэтэйгээр гараа һэн.

«Сэсэгтэ нуга дээрэ» гэжэ багахан поэмэ 1950 ондо амяраа ном боложо хэблэгдэһэн юм. 1958 ондо «Хүхын дуунай үеэр» гэһэн согсолбори гараа.

Ород хэлэн дээрэ хоёр номтой (нэгэниинь Москвада гараһан, нүгөөдэнь — Буряадай номой хэблэлээр үхибүүдтэ зорюулагдаһан согсолбори).

«Лирикэ» гэжэ номынь поэдэй зохёохы ажалда ехэ һуури эзэлдэг.

Гэбэшье гушаад-дүшөөд онуудта зарим хүнүүд тэрэнэй лирикые буруугаар сэгнэжэ, поэдэй уран бэлигэй хүгжэлтэдэ һаад ушаруулһан байна. Зарим шүүмжэлэгшэд Буряадай уянгата поэзиие буруу зам уруу зорюулжа, хашхараанай аялгатан болгопон муутай. Гэхэтэй хамта Дольён Мадасон гансашье лирическэ һудалтай шүлэгүүдые найруулаад лэ ябадаг поэт бэшэ. Тэрэнэй бэшэһэн

Эдээн тухай юундэ онсо тогтожо хэлэнэбши гэхэдэ, уран бүтээлэйнь эгээл шухала, эгээл хүсэтэй иимэ шүлэгүүд Буряадай поэзиин алтан жасада оронхой гэжэ тэмдэглэе. Үшөө юуб гэхэдэ, манай үеын хүн тухай, тэрэнэй һанал бодол тухай, арюун мэдэрэл болон инаг дуран тухай поэт үнэншэмэ гоёор найруулаа. Октябриин революциин урда тээхэнэ Финляндида хөргөдөжо ябаһанаа, 1917 ондо хубисхалай үлгы Петроград хотодо В. И. Ленинэй бусажа ерэһэн тухай, халуун хабаран болоходо, һааршаан-һааршаан жэргэдэг бороохон шубуухай булжамуур тухай, колхозой халуун хаһа — туха сүлөөгүй хабар тухай гү, али аяар холын Ахын голой Монголжон нютаг туханшье найруулхадаа, түүхын түрүүн И. Н. Мадасон уран хурса харасаар хаймадаад, зөөлэхэнөөр, зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ аялгын долгин дээрэ бэшэхые оролдодог.

Буряадай үндэһэн лирикын саашадаа хүгжэлтэдэ Д. Мадасоной оруулһан хубита нилээд ехэ даа. Инаг дуранай, сэдьхэлэй лирикэ илангаяа һайн. Гэбэшье байгаалиин баялигые Д. Мадасонһоо үлэмжэ гоёор зураглан харуулһан поэт манай поэзидэ үсөөн шуу. «Һуни» гэжэ лирическэ зураглалыень анхарыт:

Олон одод тэнгэридэ
Онио-анио гэлдэнэ.
Һархинсаг үүлэнэй саанаһаа
Һара тамаран ниидэнэ.

«Һархинсаг үүлэн» гэхэдэнь, ямаршье хүнэй, илангаяа буряад хүнэй ойлгохоор даа. Задаржа, «һубигдажа» байһан үүлэнэй саанаһаа малагар һарын тамаран гараад ябаһан зураг нюдэндэ харагдана ха юм.

Вл. ПЕТОНОВ,
поэт.

АЖАЛШАДАЙ *бэшэгүүдһээ*

ТҮРЭЛХИДЭЙ ТУҺАЛАМЖА

Балшарганта — Ахын үзэсхэлэн һайхан нютагуудай нэгэн юм. «Коммунизм» колхозой түб Балагта һууринһаа карты замаа эхилээд, түргэн урасхалта Тиисэ гол зубшан ошоходо, эндэ тэндэ малай байранууд харагдаха. Эгээл эндэ түрүү малшан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат байһан, дайнай ба ажалай ветеран Жамса Тулаевич Унжуевай балшар напанайнь тоонто юм. Эндэһээл эхилжэ энэ хүнэй ажабайдалай арюун зам эхилһэн намтартай.

Мүнөө ажалай ветеран Жамса Унжуев Дулма Дашеевна нүхэртэеэ үри хүүгэдээ далижуулаад, түрэл тооитодоо дүүрэн жаргалтай ажаһууна. Александр хүрьгэн Октябрина басаган хоёрынь эхэ эсэгэтэеэ хамта ажаһууна. Залуу бүлэдэ колхозой правлени, партийна организаци үбэлэй үедэ хүхүүли гүүртын 102 толгой һарлаг үнеэдые даалгаһан байна. Залуушуулай 1981 ондо хараалһан түсэб уялгань ехэ, харюусалгатай: 100 үнеэнһээ 80 тугал абаха, тугалнуудай шэгнүүр эхэһээнь һалгааха үе хүрэтэр 110 килограммда хүргэхэ, нуга сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха, түл абалгаяа гарза хоролтогүйгөөр үнгэргэхэ гэхэ мэтэ.

Залуу малшан Александр Шагдуров малайнгаа хүшэ тамираа алдахагүйн тула ехээр оролдоно. Хагда ехэтэй, саһа багатай Тэргэтын Үбэртэ малаа абаашаад, һайнаар харууһалжа байна. Тээ наанаханань, Дээдэ-Тэргэтэдэ, нүгөө хүрьгэнтэниинь — Дымбрен Очировтан 123 толгой һарлаг гунжадые харууһална. Һаяхан тэрэ холын гүүртэдэ хүрэһэмнай, сэдьхэл баярлуулма байдалтай, зеленкооршье элбэг байгаа һэн.

Үниинэй малшадай — тэдэнэй эхэ, эсэгын баян дүршэл, зүбшөөл заабари залуугай залиршагүй охинтой хамтархадаа, ажал хэрэгые урагшатайгаар лэ ябуулха байна даа гэжэ ойлгоо һэм. Юундэб гэхэдэ, Жамса Тулаевич Дулма Дашеевна хоёр залуушуулда ходо заабарилжа, хэлэжэ, хүдэлмэриинь шалган хаража байна ха юм.

О. БАЛДАНОВА.

«БУРЯАД ҮНЭН» *газетэдэ бэшэһэнэй һүүлээр*

«ХОНХОДООД ЛЭ ҮЗЭ»

«Будамшуугай» нимэ гаршагтай бэшэг үнгэрһэн 1980 оной ноябриин 29-дэ манай газетэдэ толилогдоо һэн. Тэрэ бэшэг соонь самолёдуудай ерэлгэ, ошолгые мэдэхэ гэһэн хүнүүд харюу үгэдэг албанай 3-21-10 телефоной ходо сүлөөгүй байдаг, саг дары хэрэгтэй мэдээсэл абахын аргагүй байдаг тухай хэлэгдэһэн байгаа.

Улаан-Үдэ хотын телефонно станциин начальник Г. Б. Жамбаева газетымнай редакцида харюу эльгээхэдээ, иигэжэ бэшэбэ:

«Танай газетэдэ толилогдоһон «Будамшуу» соо хэлэгдэһэн баримтанууд зүб. 2-25-25 болон 3-21-10 номертой телефонуудта хонхoдохо хүнүүд дан олон юм. Хүнүүдэй удаан хөөрэлдэхэдэ гү, али диспетчернүүдэй трубкаяа саг соонь табяагүйдэ, эдэ телефонууд ходо эзэлэгдэнхэй, хонхoдохо аргагүй байдаг. Городой телефонно станци эдэ телефонуудые ходо шалгажа, хинажа, гомдолой ямаршье сагта ороо һаань, дары түргэн хэмжээ абадаг юм».

Совет-финляндиин харилсаа холбоо бэхижүүлхэ хэрэгтэ хамтын акционерна обществонууд ехэ үүргэ дүүргэдэг. Тэдэнэй нэгэн — «Конела». Энэ общество гушан жэлэй туршада совет автомобильнуудые Финляндида наймаална.

Оронои бүхы хотонуудта «Конела» өөрын «автомобилиин байшангуудтай».

Мүнөө үеын бүхы түхеэрэлгэнүүдээр зэосэгжэпэн эдэ түбүүдтэ автомобильнуудые наймаалхаһаа гадна, тэдэндэ техническэ харууһан хэгдэдэг гээшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хельсинки шадаран Малми гэжэ хотодо совет машинануудые худалдадаг салон соо.

ТАСС-ай фотохронико.

Социалис ОРОНУУДААР

ШАНАРАЙ ТЭМДЭГТЭЙ ОНГОСОНУУД

СОФИ. Г. Димитровэй нэрэмжэтэ Варна хотын удна бүтээлгын заводһоо үедондо уһанда табигдаһан бүхы онгосонуудай хахадтань шахуу эрхим дээдэ шанарай эршэ болохо «К» гэһэн тэмдэг олгогдоо юм. Эндэ удна бүтээгшэдэй мэргэжэл, шадабаряяа гадна, түрүү онол аргануудые хэрэглэдэг болопон ушарынь үнэзэгы удха шанартай байгаа. Жэшээлхэдэ, онгосын секцинүүдые хабсаргахадаа, хүдэлмэришэд шэнэ блоково онол арга нэбтэрүүлһэн юм. Тагнууриинь хүдэлмэринүүд ол түлэб автомат аргаар бүтээгдээ гэжэ тэмдэглэлтэй. Бүтээгдэһэн онгосонуудай шанар һайжаруулха хэрэгтэнь совет мэргэжэлтэдэй түрүү дүй дүршэл ехэ үүргэ үүргэ.

МЕТАЛЛУРГНУУДАЙ УЯЛГА

БУДАПЕШТ. Мишкольцын хотын В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ комбинадаи металлургнууд миллионһоо үлүү тонно болад хайлуулха, 20 миллион форинт үнэ сэнтэй бүхэй эд, электрын элшэ үсэ алмахабди гэһэн үндэр уялга батлан абаба. Мүнөө предприятида Советскэ Союзай туһаламжаар шэнэ конверторнэ цех баригдажа байнхан. Тэрэнэй түрүүшын ээлжээн үнгэрпэн жэлэй һүүл багаар ашаглалгада үгтөө һэн. Шэнэ цехэй барилгада гүрэн 10 миллиард форинт мүнгэ һомолоон байна.

СССР-эй ЗАХИЛААР

БЕРЛИН. Үнгэрһэн жэлдэ Германиин демократическа Республикада дүн амта 450 мянган тонно шаа нэгэ доро зөөхэ арга боломжотой 60 шэнэ онгосо бүтээгдэжэ, уһанда табигдаһан байна. Тэдэнэй диинэхи хубинь Советскэ Союзай захилаар бүтээгдээ юм.

Байгша ондо Росток хотын «Нептун-верфт» гэжэ верфьдэ электронно жолоодолготой өөрөө ябадаг дабайн земснарид уһанда табигдахаар хараалагдана. Тиихэдэ Штральзунд хотын онгосо бүтээгшэд шэнэ түхэлэй траулер-сейнер Совет ороной захилаар хабсаргаха зорилго урдаа табинхай.

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТУГ БАРЮУЛАГДАБА

ГАВАНА. Октябриин революциин 64 жэлэй ойн нэрэмжэтэ саахарай тростник хуряагшадай бригадада Хесус Менендесэй нэрэмжэтэ Хүндэлэлэй туг барюулагдаба. Энэ баярта ушарта зорюулагдаһан олон мянган хүн зоной хабаадалгатай митинг Гавана провинциин «Авраам Линкольн» гэжэ саахарай заводто болобо. Нэрлэгдэгшэ бригадын, мүн Анголые сүлөөлэлгын нэрэмжэтэ бригадын гэшүүд энэ жэлэй сафрын үедэ эгээл түрүүлэн «миллионер» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн габьяатай. Тэдэнэр миллион үлүүтэй арроб (арроб—11.5 килограмм) саахарай тростник хуряаһан байна бшуу.

ЗАВОД АШАГЛАЛГАДА ҮГТЭБЭ

ХАНОЙ. Вьетнамда айхабтар үргэнөөр дэлгэрһэн унаа болохо велосипед ба тэрэнэй запасной частьнуудые бүтээн гаргадаг шэнэ завод эндэ ашаглалгада үгтэбэ. Завод жэлдээ 200 мянган велосипед үйлэдбэрилхэ арга боломжотой.

ГАБШАГАЙ ВАХТА

ПРАГА. Чехословакиин хүдэлмэришэн анги КПЧ-гэй болохоёо байгаа XVI съездын хүндэлэлдэ шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө габшагай ажалай вахтада жагсаба. Ниислэл хотын предприятинуудта ажалай түрүүшын халаанууд олоной хабаадалгатай митингнүүдээр эхилээ. Ажалша коллективүүдэйнгээ үмэнэһөө үгэ хэлэгшэд түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатайгаар бэелүүлхээр бэлэн байһан тухайгаа мэдүүлээ.

Социалис Ажалай Геройнуудай үүсхэлээр үргэнөөр дэлгэрһэн съездын урда тээхи мүрысөөн амжалтын ёһотойл түлхюур болоо гэхэдэ алдуугүй. Чехословакиин долоодохи табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө үндэр амжалта туйлагшадай зэргэдэ машина бүтээгшэд, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд, энергетигүүд дабшана.

Чехословакиин коммунистнуудай ээлжээтэ съездые республикын ажалшадай нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаар бэлэн байһые ажалай амжалта тухай элидхэлнүүдынь гэршэлнэ.

ЮГОСЛАВИИН ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДАЙ АША ТУҺАДА

БЕЛГРАД. 1980 ондо Югославиин полинууд дээрэ 20 мянга шахуу комбайн хүдэлөө юм. Тэдэнэй диилэнхинь «Змай» гэжэ хүдөө ажахын машина бүтээлгын заводой конвейерһээ гараһан байна.

Энэ предприяти жэл бүри үйлэдбэрисэ үргэдхэнэ. Үнгэрһэн жэлдэ тэрэнэй конвейерһээ 2600 машина гараа бэлэй. Заводой конструкторнууд шэнэ түхэлэй машинануудые бүтээхэ зорилгоор ехэ хүдэлмэри үргэлжэ ябуулжа байдаг гээшэ. Ойрын сагта шэнииисэ ба кукуруза хуряадаг «Змай-190» түхэлэй шэнэ комбайн эндэ хабсаргагдаха юм. Тэрээндэ нэмэлтэ түхеэрэлгэ тодхоод байхада, наран сэсэг, соя, барайгар хуряаха аргатай болохо.

(ТАСС).

ХИЛЫН САНАҺАА ТАСС АПН

ГОЛ ЗОРИЛГО

БУЭНОС-АЙРЕС. Орон дотороо демократиие бүрин хүсэдөөр һэргээхэ, тиигэжэ революциие хүгжөөлгын социалис шатада орохын тула үндэһэ һуури байгуулха гээшэ аргентин арадай түүхэтэ гол зорилго болоно гээд тэрэнэй байгуулагдаһаар 63 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Аргентинын Компартиин эндэ тараагдаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Аргентинын коммунистнуудай ажал ябуулгын дүнгүүд документ дотор согсологдоно. Тусхайлбал, КПА-гай хүтэлбэри доро орон дотор хүдэлмэришэн анги болон бүхы арад демократическа эрхэ сүлөөнүүдые хамгаалхын түлөө, национальна бээ дааһан байдалай түлөө баатар габьяатайгаар тэмсэнэ гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

Ниитэ нэгэн программын үндэһөөр национально-демократическа үргэн фронт байгуулхын тула хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай холбооe бэхижүүлхэ шухала гээд мэдүүлгэ дотор заагдана. Демократическа бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлхын түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэбди гэжэ Компарти мэдүүлнэ.

Партиин байгуулагдаһан үдэрһөө хойшо Аргентинын коммунистнууд Агуухэ Октябриин социалис революциин суртал һургаалнуудаар зоригжоно, дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы үзэлтэй хүсэнүүдтэй һанал нэгэтэй байһанаа хэлбэришэгүйгөөр мэдүүлнэ гэжэ документ дотор тэмдэглэгдэнэ.

ХҮНЭЙ ЭЛҮҮРЫЕ ХАМГААЛХЫН ТҮЛӨӨ

ЖЕНЕВЭ. Элүүрые хамгаалгын гол шухала асуудалнуудые шиидхэхэ замууд, үлэсхэлэн хооһон байдалда, элдэб үшөөн тахалда эсэргүүсэн, хүн түрэлтэнэй элүүрые хамгаалхын түлөө тэмсэлэй үргэн ехэ программа Бүхэдэлхэйн хүн зоной элүүрые хамгаалдаг эмхиин (ВОЗ) эндэ толилогдоһон элидхэл дотор найруулагдаба.

Экспертнүүдэй багсаамжалһанай ёһоор, энэ программые бэелүүлпэнэй ашаар 2000 ондо хүнэй наһанай дундуур хэмжээе дээшэлүүлхэ арга олдохо байна. Промышленна талаараа түгэс хүгжэһэн оронуудта хүнэй дундуур наһан — 75—80, харин хүгжэжэ байгаа оронуудта 65 жэл болохо ёһотой.

Энэ зорилго туйлахын тула хүгжэжэ байгаа оронуудта халдабарита үшөөнтэй тэмсэлээ эдэбхижүүлхэ, хүн зониие сэбэр уһаар хангалгын асуудалые шиидхэхэ шухала гэжэ элидхэл дотор заагдана.

Үхэлые хороолго үлэсхэлэн хооһон байдал усадхалгатай холбоотой гэжэ ВОЗ-ой мэргэжэлтэд тоолоно. Статистикын баримта мэдээнүүдэй ёһоор, мүнөө үедэ дэлхэй дээрэ 400 миллион шахуу хүн саг үргэлжэ дутуу ядуу эдеэлжэ ябадаг. Энээнһээ уламжалан хүгжэжэ байгаа оронуудта үхибүүд, залуушуул олоороо үхэдэг байна.

Үлэсхэлэн хооһон байдалһаа, А витаминай дуталдаһанпаа боложо, Африкын, Азиин, Дүтын Зүүн зүгэй Латиин Америкын хэдэ хэдэн оронуудта 5 хүрэтэр наһатай 100 мянган үхибүүд жэл бүри хосорон паладаг байха юм гээд элидхэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

Промышленна талаараа түгэс хүгжэһэн оронуудай хүн зоной бэе махабадта нэн түрүүн айхабтар ехэ хохидол ушаруулдаг тамхи таталгатай тэмсэл хадаа элүүрые хамгаалгын гол асуудалнуудай нэгэниинь болоно гэжэ документ соо хэлэгдэнэ.

ХИЛЭ ДЭЭРЭХИ ҺҮЙДХЭЛТЭ ЯБУУЛГАНУУД

ПНОМПЕНЬ. Таиландын засагаархид Кампучиин Арадай Республикын бэеэ дааһан байдалые, газар дайдынь бүрин бүтэн байлгые эбдэжэ, хоёр ороной хоорондохи хилэ дээрэ зэбсэгтэ ябуулгануудые үүдхэнэ.

Кампучиин СПК гэжэ информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, декабриин 27-һоо 31 болотор Таиландын сэрэгэй самолёдууд НРК-гаи агаарай дайда руу 18 дахин нэбтэрэн ороһон, Таиландын сэрэгшэд Кампучиин хилэ шадарай Сиемреап, Прэахвихеа, Баттамбанг, Кахконг, Поусат провинцинуудай һуурин тосхонуудые ехэ буугаар 107 дахин буудаһан байгаа. Ехэ буугай буудалгаар халхалагдажа, Пол Подой банданууд Кампучиин газар дайда руу зургаа дахин орохые һэдэбэл гэбэшье тэдэ Кампучиин хилын харуулшадай, нютагай хүн зоной зүгһөө шанга харюу сохилто абаһан байгаа.

Таиландын сэрэгшэдэй зэбсэгтэ һүйдхэлтэ ябуулгануудаа уламжалан, Кампучиин хүн зоной дунда алуулһаншье хүнүүд бии, материальна ехэ гарза хохидол ушаруулагдаа гэжэ СПК тэмдэглэнэ.

СЭРЭГЭЙ ДОБТОЛГОДО БЭЛДЭНЭ

НЬЮ-ЙОРК. Иранай Исламска Республикада зүрюу харша тагнуул хээ гэжэ гэмнэгдэн хаагдажа байһан «американ барисаанда абтагшадые сүлөөлхэ» гэһэн шалтагтайгаар Холбоото Штадууд Иранда сэрэгэй добтолго хэхые бэлдэжэ байна.

Иранда шэнэ десант буулгалгада США-гаи газар дайда дээрэ эршэмтэй бэлэдхэл хэгдэжэ байна гээд Эн-Би-Си гэдэг телевизионно компани мэдээсэбэ. «Энэ ябуулгые бэелүүлхэ тодорхой түсэбүүд Пентагондо хараалагдаа», — гэжэ Эй-Би-Си гэдэг компаниин корреспондент Дж. Маку Этти мэдүүлбэ. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор, энэ «ябуулга» бэелүүлхын тула США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бүхы дүрбэн түрэлэй сэрэгшэд «Коммандос» частьнуудай һорилго бэлэдхэлые эрид эдэбхижүүлээ. Иранда зэбсэгтэ добтолгодо бэлэдхэлэй хэһэгүүд телевиденеэр харуулагдапан байгаа. Тэрэ нилээд олон сэрэгшэдэй, сэрэгэй ехэ техникын хабаадалгатайгаар «дайн байлдаанай оршон байдалда дүтэрхыгөөр — Аризоно, Колорадо, Нью-Мексико, Невада болон Калифорни штадуудай сүл губиин районуудта үнгэргэгдэнэ.

• • •

РИМ. Хэрбээ барисаанда абтаһан американецуудай январиин 20 болотор сүлөөлэгдөөгүй һаань, Иран тушаа бүри шанга хэмжээнүүдые абаха эрилтэ Вашингтон Баруун Европын урда табиха байна гэжэ Италиин «Стампа» газетэ «НАТО-гай Брюсельдэхи бүлэгөөрхидһөө» абтаһан мэдээнүүдтэ үндэһэлэн бэшэнэ.

Эдэ баримта мэдээнүүдтэ үндэпэлэн, Рейганэй түлөөлэгшэд Вашингтоной зүгһөө орожо болохо эрилтэнүүдтэ эдэнэй таарамжатай һайнаар хандахын тула баруунай оронуудай правительствануудтай холбоо тогтоожо захалба гээд газетэ үргэлжэлүүлнэ.

• • •

ТЕГЕРАН. Мусульманска шажан мүргэлэй һайндэрые тэмдэглэхэеэ Тегеранай олон зуугаад мянган хүн зон январиин 5-да городой үйлсэ гудамжануудта гараһан байгаа. Тегеранай түбтэ үнгэргэгдэһэн митинг дээрэ тогтоол баталагдан абтаа. Тэрэ «США-гай империалис политикые» эрид буруушааба.

ХУУРМАГ МЭДЭЭСЭЛНҮҮДЫЕ БУРУУШААЛГА

ТЕГЕРАН. «Иранай хилэ дээрэ Советскэ Союз сэрэгэн бэлэдхэлнүүдые хэжэ байна» гэһэн «Голос Америки» радиостанциин мэдээсэлнүүд «тон худал хуурмаг» байна гэжэ Зүүн Азербайджан гэдэг провинциин генерал-губернатор Саруханиин хөөрөөн «Кейхан» газетэдэ толилогдобо.

Иранда шэнэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулха зорилготойгоор Холбоото Штадууд иимэ хуурмаг материалнуудые дэлгэрүүлэн тараадаг байна гэжэ Сарухани хэлээ. Ороной бусад провинцинуудтай жэшэбэл, Зүүн Азербайджан хадаа эгээл түни түбшэн байдалтай провинци болоно. Иранай ба Советскэ Союзай хоорондохи хилэ дээрэхи байдал түни түбшэн, амгалан тайбан байна. Бидэ хойто хүршэнэртэеэ һайн харилсаатанди. Советскэ Союзай газар дайда дээгүүр гаргаха арга олгопонойнь ашаар бидэ шухала хэрэгтэй эд товар бусадоо оронуудһаа асарнабди.

ХИТАДАЙ ДОТООДЫН ПОЛИТИЧЕСКЭ БАЙДАЛ

ХАНОЙ. Мао Цзэдунай наһа бараһанһаа хойшо Пекинэй хүтэлбэриин бүлэглэлнүүдэй хоорондо засагаа гартаа абахын түлөө шанга тэмсэл боложо байна гэжэ «Һуан дон нян зан» газетэ Хитадай дотоодын политическэ байдал тухай статья соогоо бэшэнэ. Хэзээ нэгэтэ Маое хүреэлжэ байһан эгээл дүтын хүнүүд политическэ хүтэлбэрипөө зайсуулагдаа гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Мүнөө засаг Дэн Сяопинай бүлэгтэ ороод байнхай. «Агуухэ хүтэлбэрилэгшын» уряа лозунгнууд, мүн тэрэнэй портредүүд удаа дараалан үгы болоно байна. Ушар иимэһээ засагаа гартаа абагшадай дурадхаһан шэнэ уряануудые хүн зон сээжэлдэхэ баатай болоно.

Экономическа фронт дээрэ Хитад «баруунай гүрэнүүдые» дууриан һажаалгын замда оронхой. Мүнөө энэнь «дүрбэн хубилалта» гэжэ нэрлэгдэнэ. Тиигэжэ оронийнь Японой, США-гай, Баруун Европын жэшээе үндэр дээрэ тоолжо, дууряан һажаалдана бшуу.

Гэбэшье зонхилхы бүлэгөөрхид имагтал газаа талаараа Маоһоо холодоһон хэбэр үзүүлнэ гэжэ газетэ үргэлжэлүүлнэ. Бодото дээрэ Маогой суртал һургаалпаа арсаха тухай хөөрэлдөөншье гаранагүй. Мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэд үндэһэн шухала асуудалнуудаар Мао Цзэдунтай нэгэн адли һанал бодолтой байна. Тиимэһээ тэрэнэй зорилгонуудые бэелүүлхэ гэжэ шармайн оролдоно. Эдэнэр «гурбан дэлхэй» гэдэг тэрэнэй һургаалые баримталан, империалистнуудтай, уласхоорондын харилсаа бусад хүсэнүүдтэй зэргэ алхалалдана. Хитадай мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэд бүлимтархы, эзэрхэг зонхилхы зорилгонуудаа бэелүүлхые оролдоно. «Маогой һургаалнууд» хитад арадта барагдашагүй ехэ үрша түбэгүүдые ушаруулна, зоболон асарна.

Хитадай хоёрдохи, гурбадахи табан жэлэй түсэб буруу һүргэгдөө. 200 миллион шахуу хүниие хашаһан, харшалһан, хохидолдо оруулһан «соёлой хубисхалһаа» боложо, гурбадахи табан жэлэй түсэб дүүргэгдэгүй. Промышленность доройтон унаа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ 1957 оной хэмжээндэ үлөө. Орон дотор хэдэн арбаад миллион хүдэлмэригүйшүүл тоологдоно.

Зэдын районой Оёорой хүдөөгэй библиотекэ республика доторoo түрүү зэргэдэ ябадаг. Тэрээндэ нэгэтэ бэшэ Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын шан олгогдоhон байха. Совхозой партийна комитедэй баталhан графигай ёhoор библиотекые даагша Тамара Мункуевна Цыремпилова холын малшадай байрануудаар ябажа, уншагшадаа хангажа байдаг юм. Арбан хоёр жэлэй саана Улаан-Үдын соёл-гэгээрэлэй училищи дүүргэжэ, библиотекарь мэргэжэлтэй болоhон Тамара Цыремпилова эдэбхитэй ажалаараа нютагайнгаа зоной дунда хүндэтэй болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. М. Цыремпилова.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

ҮРГЭН ДЭЛИСЭТЭЙ БОЛОГ ЛЭ

СССР-эй ба РСФСР-эй Үндэhэн Хуули соо, «Түүхын ба соёлой памятнигуудые хамгаалха ба хэрэглэхэ тухай» Хуулинууд соо түүхын, соёлой хүгжэлтэтэй холбоотой дурасхаалта газарнуудые олон памятнигуудые хамгаалха, олошоруулха тухай хэлэгдэнхэй. Үргэн түрын удха шанартай энэ хэрэгтэ эрхэтэн бүхэн хабаадалсаха уялгатай. Энэ хадаа залуушуулые совет арадай революционно, дайшалхы ба ажалай алдар солын ёho заншалнууд дээрэ хүмүүжүүлхэдэ тааруу арга нүхэсэл болохо бшуу. Гэхэhээ гадуур, hүүлэй үедэ памятнигуудые хамгаалха хэрэгтэ ниитэ хүн зон пайн дуранай оролдолго гаргадаг болонхой. Энэ тон лэ hайшаалтай гэшэ.

Мүнөө үедэ республикадамнай 1100 памятник тоо бүридхэлдэ абтанхай, тусхай харуулан, хамгаалалга доро байдаг. Эдэнэй 9-ниинь декабристнуудай дурасхаалда, 21-ниинь 1905 оной түүхэтэ үйлэ хэрэгүүдтэ, 148-ниинь Октябриин революциин ба граждан дайнай дүлэтэ жэлнүүдтэ зорюулагдан бодхоогдонхой. Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агуу-ехэ дайнда баатаршалга харуулhан Буряадай хүбүүдэн дурасхаалые мүнхэлхөөр 302 хүшөө баригдан бодхоогдонхой. Гадна архитектурын, археологиин болон искусствын 578 памятник тоологдодог. Эдэ бүгэдэ түрэл арадаймнай бодото баялиг мүн.

hүүлэй табан жэлэй туршада түүхын ба соёлой памятнигуудые hэльбэн шэнэлхэ, заhабарилха талаар ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри ябуулагдажа, дүн хамта 1 миллион 507 мянган түхэриг гаргашалагдаhан байна. Жэшээлхэдэ, Хяагта хотодо «Воскресенья» рэжэ hүмэ hэльбэн шэнэлэгдэжэ эхилээ. Заhабарилгын хүдэлмэриин дүүргэгдэхэдэ эндэ «Дунда Азида России географическа шэнжэлгэнүүд» гэhэн сагүргэлжын музей нээгдэхэ юм. Тиихэдэ Галуутай Нуурта хи дасанда «Атеизмын ба шажан мүргэлэй түүхэ» гэhэн выставкэ эмхидхэгдэхэ. Улаан-Үдэдэмнай «Гостиные ряды», Буряадай Соведүүдэй түрүүшын съездын болоhон байшан, Хяагтада Троицкын hүмэ болбосон түхэлтэй болгогдохоор хараалагдана. Республикадамнай паяын гурбан жэлэй туршада шухала памятнигуудые hэльбэн заhабарилха тушаа тусхай тогтоол абтанхай. Памятнигуудые хамгаалгын бүлгэмэй районно отделенинүүдтэ, эхин эмхинүүдтэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ, бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулагдажа байнхай.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнда баатарай үхэлөөр унаhан сэрэгшэдэй дурасхаалда табигдаhан 302 хүшөөгэй эгээл үзэмжэтэй зохидынь, түхэл маягайнгаа талаар илангала гоё hайханиинь Бэшүүр тосхондо бодхоогдоhон хүшөө мүн гэжэ батадхамаар. Энэ тосхонhoo фронтдо мордоhон хүнүүдэй 500-ниинь түрэл нютагаа бусажа ерээгүй юм. Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө ами напаяа хайрлангүй тэмсэhэн сэрэгшэдэй дурасхаалые мүнхэлэн, нютагайхидынь иимэ хүшөөнүүдые табина гээшэ. Хүшөөгэй дэргэдэ митингнүүдэй боложо, шахаа тангаригай үгтэхэдэ, хүн зон дайнай бэрхэшээлтэ хойшолон тухай дахинаа бодомжолдог, хархис дайсадые үзэн ядадаг. Хэншье, юуншье мартагдаагүй...

Нэгэ бүлын хэдэн хүбүүдэй тулалдаануудай үедэ ами наhантаяа хахасаhан ушар олон ааб даа. Гурбан жэлэй урда тээ Жодино хотодо табан аха дүүнэр Куприяновуудай дурасхаалда хүшөө бодхоогдоо гэжэ «Огонёк» журналай хуудhануудта уншаад, ээлүүдгүй уярагдаа бэлэй. Табан сэрэгшын амиды мэндэ үлэhэн эхэ Анастасия Фоминичнагай дүрэ ямаршье хүнэй анхармаар хүшөө болгогдон бодхоогдоhон байгаа бшуу. Гэхэ зуура Анастасия Фоминична өөрөө партизан отрядта дайлалдаhан алдартай юм.

Буряад орондомнайшье иимэ жэшээнүүд бии. Баргажанай районой Душелан тосхонhoo найман аха дүүнэр Чирковууд, тиихэдэ нэгэнэйнь — Салевий Чирковой хүбүүн Иван фронтдо мордоhон. Эдэнэрэй зургаанинь дайсанай hомондо дайруулан унаhан. Кабанскын районой Хандала нютагай Мункоевтоной 5 хүбүүд, Улаан-Үдын районой Ехэ-Куналей тосхоной Болоневтоной бүлын 5 аха дүүнэр түрэл оронoo хамгаалагшын нангин уялга гүйсэд дүүргэжэ, баатарай үхэлөөр унаhан. Зориг түгэлдэр нютагаймнай хүбүүдтэ — аха дүүнэртэ мүн лэ хүшөөнүүдые табихаар байгаа.

Үнгэрhэн үе саг тухай домог дурасхаал олоной сэдьхэлдэ үлөөхэ гэhэн үүсхэл дэмжэгдэмөөр ааб даа. Түүхын ба соёлой памятнигууд оронаймнай хүгжэлтые, арад зоной соёл болбосоролой дээшэлhые гэршэлдэг. Багшанар, археологууд, эрдэмтэд шэнжэлгэ-бэдэрэлгын хүдэлмэри ябуулжа, дүлэтэ жэлнүүдэй амисхаал бэе дээрээ мэдэрдэг ёhотой. hургуулиин hурагшад хизаар оронoo шэнжэлжэ, hонирхолтой материалнуудые суглуулхадаа мүн лэ эдэбхи оролдосотой. Хүшөөнүүдэй дэргэдэ комсомолой билетүүдые барюулхада, пионертэ абахада, лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэдэ, революциин, граждан ба Эсэгэ оронoo хамгаалгын дайнай ветерануудтай уулзахада, ехэшүүл, багашуулдашье хэрэгтэй, ашатай туhатай гээшэ ааб даа. Фашис Германиие илаhaар 35 жэлэй ойн баярай тэмдэглэгдэхэ үеэр республика доторнай 30 шахуу шэнэ хүшөө бодхоогдоо hэн. Саашадаа энэ хүдэлмэри бүри үргэн дэлисэтэй болохо зэргэтэй.

О. ЦЫБИКОВ,
памятнигуудые хамгаалха бүлгэмэн республиканска отделениин президиумэй түрүүлэгшын орлогшо.

СОЁЛОЙ hОНИН

„Байгал" журналай шангууд барюулагдаба

Үнгэрэгшэ жэлэй туршада «Байгал» журналай хуудаhанууд дээрэ хэдэн олон шүлэг, поэмэнүүд, рассказ, повестьнууд, романууд гараhан, захил хэгшэдэй нюдэ хужарлуулhан, сэдьхэл баясуулhан байна. Бүхэли жэлэй туршада журналай хуудаhанууд дээрэ гараhан бүтээлнүүдые бултыень дахин хаража, эгээн hайнуудыень шэлэхэ гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Гэбэшье «Байгал» журналай редколлеги оорынгоо лауреадуудые нэрлэбэ. Эдэ золтойшуул хэд бэ гэбэл, «Хүшэр харгы» гэжэ романайнгаа түлөө Виктор Иванов, «Омуль, ямар байнаш?» гэжэ очеркынгоо түлөө Михей Бегинов, «Декабристын бэhэлиг» гэжэ драмынгаа түлөө Буряадай арадай поэт Николай Дамдинов, «Алтан Одоной гэрэл» гэжэ поэмынгээ түлөө поэт Мэлс Самбуев гэгшэд нэрлэгдэбэд.

«Байгал» журналай редколлеги эдэ лауреадуудтаа зохёохы ажалдань амжалта хүсэжэ, шэнэ-шэнэ бүтээлнүүдээ хэблүүлжэ байхыень гуйба.

Манай корр.

КОНФЕРЕНЦИ ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Клубай хүдэлмэриие эрхилэн ябуулха асуудалаар Сэлэнгын районой соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй эмхидхэлэй-методическа конференци боложо, жэлэй дүн сэгсологдоо.

Соёлой хүдэлмэриие эмхидхэн ябуулгаар научно-методическа республиканска түбэй научна методикын болон социологиин таhагые даагша Н. Т. Устинов «КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха талаар соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэри ба съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар саашанхи зорилгонууд» гэhэн темээр элидхэл хэбэ.

КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша Д. Н. Танганов конференциин хүдэлмэридэ хабаадажа, «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үе соо СССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проект тухай тогтожо, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай проекттэй холбоотойгоор харуулан ойлгуулгын агитаци эмхидхэлгэ тушаа Зүүн Сибириин соёлой институдай соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин кафедрые даагша Н. Г. Архипов тогтон хэлэбэ.

ВЛКСМ-эй Гусиноозёрскын горкомой секретарь П. Р. Буянтуев, арадай депутадуудай Гусиноозёрскын городской Соведэй гүйсэдкомой соёлой таhагые даагша Т. Д. Миткинова, искусствын hургуулиин директор, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Н. А. Кавер, «Шахтёр» гэжэ соёлой байшангай директор, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Л. Н. Водолазова, кукольна арадай театрай режиссёр Л. Н. Волченкова, Гусиноозёрск хотын профсоюзна библиотекын уншалгын таhагые даагша В. П. Томышева гэгшэд үгэ хэлэhэн байна.

1981 ондо бэелүүлэгдэхэ социалис уялганууд конференци дээрэ баталан абтаа.

В. САМБУЕВ.

МЭРГЭЖЭЛЭЭ ШЭЛЭХЭ ЦЭНЬ

Улаан-Үдын городской библиотекын хүдэлмэрилэгшэд Советскэ районой hургуулинуудай 8-дахи, 9-дэхи классуудай hурагшадые урижа, ерээдүйнгөө мэргэжэл шэлэхэдэнь туhалха зорилготойгоор hонирхолтой үдэшэ үнгэргэбэ. Хүн зониие ажалда оруулдаг ба мэдээсэлнүүдые үгэдэг бюрогой хүдэлмэрилэгшэд Л. Ш. Бадмаева хотын промышленна предприяти болон эмхи зургаануудта ямар мэргэжэлтэдэй дуталдадаг тухай, хүдэлмэришэдэй, барилгашадай мэргэжэлнүүдэй онсо шэнжэ тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрөөд, удаань асуудалнуудта харюусаба. Ажалшадай ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг албанай хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэдэг hуралсалай-үйлэдбэриин комбинадай завуч М. Э. Сихиданова оёдолшоной, эсхэгшын, үhэ заhагшын ажал хүдэлмэри тухай хөөрөө.

Удаань Зүүн Сибириин соёлой институдай студентнэр ерээдүйнгөө мэргэжэл тухай hанамжаяа хэлэжэ, городой түбэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэ А. Д. Попова библиотекариин үүргэтэй суглагшадые танилсуулаа.

hурагшад үгэ хэлэгшэ бүхэниие ехэл анхаралтайгаар шагнажа, үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөө.

Т. ТУРТУЕВА.

МОСКВАhАА МЭДЭЭСЭНЭ:

Миндаhан дээрэ бэшэгдээ

Грампластинкануудай «Мелоди» гэhэн Бүхэсоюзна фирмын түлөөлэгшэд КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотонгоор угтахын тула оролдоно. Арбадахи табан жэлэй туршада эндэ 5 мянган шахуу [illegible] грампластинка гаргагдаа.

Буряадай гүрэнэй дуу, хатарай «Байгал» ансамблиин артистнарай дуулаhан дуунууд шэнэ пластинканууд дээрэ мүн лэ бэшэгдэбэ. Тодорхойлбол, Валентин Жаргалов, Дарима Дугданова гэгшэдэй иратуу hайханаар дууланыень шагнахада, зүрхэ сэльхээhээ урмашан баясахаар.

ГРЭС-эйхидтэй уулзаба

Совет оронoй залуушуул «Минии Эхэ орон—СССР» гэhэн Бүхэсоюзна аяншалгада хабаадалсажа, түрэл хизаар оронойнгоо хүгжэлтын түүхэ шудална. Тус аяншалга найман маршрудаар эмхидхэгдэнхэй.

«Агуу барилгануудай юрын үдэрнүүд» гэhэн маршрудаар аяншалха дуратайшуул Гусиноозёрскын ГРЭС хүрэжэ, барилгашадай ажал хэрэгтэй танилсаха аргатай. Эндэ тусхай экскурсинууд үнгэргэгдэжэ, залуу үетэниие коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлгэдэ шухала үүргэ дүүргэнэ.

Л. АЛЕНКИН.

ТОБШОХОНООР...

БОКС. Нютагаймнай суута хүбүүн — боксоор совет түрүүшын олимпийскэ чемпион, СССР-эй спортын габьяата мастер Владимир Сафроновой дурасхаалда зорюулагдаhан мүрысөөн урьжадэр Улаан-Үдын авиационно заводой «Рассвет» гэжэ Соёлой ордоной сценэдэ татагдаhан ринг дээрэ эхилбэ. Республикымнай хото, хүдөөгэй, мүн Эрхүүгэй областиин Байкальск, Усть-Илимск, Зима хотонуудай зуу гарам эдир боксёрнууд энэ мүрысөөндэ хабаадажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэ байна.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Шэнэ жэлэй шанда хүртэхын түлөө хүнгэн атлетикээр заншалта мүрысөөн түмэр замай техникумэй спортзал соо үнгэргэгдэбэ. Манай республикын эрхим түрүү атледууд энэ заншалта мүрысөөндэ хабаадаа. Дүнгүүдые согсолходо, «Трудовые резервы» бүлгэмэй суглуулагдамал команда илажа гараhан байгаа. «Буревестник» болон «Спартак» бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд удаадахи hууринуудые эзэлбэ.

Уласхоорондын классай спортын мастер Надежда Виноградова, спортын мастерта кандидадууд Николай Суворов, Фазиль Саляхутдинов болон бусад илажа, Шэнэ жэлэй шангуудта хүртоо.

БИАТЛОН. Буряадай АССР-эй үбэлэй VII спартакиадын тоосоогоор мүрысөөн боложо дүүрэбэ. Эндэ Зүүн Сибириин технологическа институдай команда ехэ амжалта туйлаба. Энэ дээдэ hургуулида hурадаг Сергей Горшков — 10 километртэ, Александр Шайдуров 20 километртэ эрхимлэбэ.

ВОЛЕЙБОЛ. Волейболоор Улаан-Үдэ хотын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн боложо, арба гаран команда хабаадаhан байна. Эрэшүүлэй болон эхэнэрнүүдэй дундаhаа технологическа институдай студентнэр шалгаржа, кубогаар, I шатын дипломоор шагнагдаа. Эрэшүүлэй дундаhаа багшанарай институдай студентнэр, локомотивна депогой хүдэлмэришэд, эхэнэрнүүд соо hoo кооперативна техникумэй hурагшад, хүүгэдэй спортын 2-дохи hургуулиин команда шангай hууринуудта гараhан байна.

ДААМ. Уласхоорондын даамаар Улаан-Үдэ хотын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн боложо дүүрэбэ. 13 даамшад тэрээндэ хабаадаа.

Буряадай багшанарай институдай физико-математическын факультедэй 3-дахи курсын студент спортын мастерта кандидат Афанасий Лаврентьев hүүлшын наадануудта манай бэрхэ даамшад — спортын мастерта кандидадууд Сергей Терновский («Забайкалец»), Николай Баранов (ЛВРЗ-гэй спортклуб) гэгшэдые шуужэ, Улаан-Үдэ хотын чемпионой нэрэ зэргэдэ гурбадахяа хүртэбэ — 10 очко. Тус тустаа 9,5 очкотой болоhон С. Терновский, Н. Баранов гэгшэд удаадахи hууринуудые эзэлбэ. hонирхолтой юумэниинь юуб гэхэдэ, эндэ эдиршүүл hайн талаяа харуулаа. Юра Малин, Олег Анехонов гэгшэд удаадахи hууринуудта гараhан байха юм.

ШАТАР. hурагшадай дунда шатараар Зүүн Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн үргэлжэлhoop.

Табадахи наадандa Амарай областиин эдир шатаршад Сахалинай түлөөлэгшэдые 6:1 тоотойгоор шүүгээ. Нэгэ партинь хойшолуулагдаа. Яхадай болон Магаданай командануудай уулзалга мүн лэ иимэ тоотойгоор дүүрэбэ. Приморьин хизаарай түлөөлэгшэд Тувын АССР-эй hурагшадые 6,5:0,5 тоотойгоор шүүжэ ябана. Энэ үдэр манай республикын эдиршүүл красноярскынхидтай уулзахадаа, урагшагүйдэбэ. Дүүрэhэн зургаан партиhaa манайхид оройдоол хахад очко абаhан байна. Шэтын болон Камчатска областьнуудай эдиршүүлэй уулзалга 3:3 тоотойгоор дүүрээ. Хойшолуулагдаhан хоёр партида Шэтын шатаршад булюу байдалтай юм.

Табан наадaнай hүүлээр 28 очкотой болоhон Яхадай команда түрүү hуури эзэлжэ ябана. Шэтын, Приморьин, Красноярскын шатаршад удаадахи hууринуудые эзэлнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ХААНА, ХЭЗЭЭ ЮУН БОЛОХОБ?

□ Январь hарада спортын hонирхолтой олон мүрысөөнүүд болохо байна. РСФСР-эй арадуудай үбэлэй VII спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөнүүд эндэ гол hуури эзэлхэ юм. Январиин 15—16-да республикымнай конькишад Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой елүүр дээрэ мүрысэхэ.

□ Санашад январиин 14—18-да «Локомотив» бүлгэмэй санын баазада мүрысэхэ юм. Эдэ үдэрнүүдтэ 5, 10, 15, 20, 30 километртэ, мүн 4х5 болон 4х10 километрэй эстафетын урилдаанууд үнгэргэгдэхэ байна.

Январиин 2-дохи хахадта бүмбэгэтэй хоккейгээр спартакиадын мүрысөөнүүд үнгэргэгдэхэ.

Буряадай үбэлэй спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөнүүдтэ команданууд хоёр бүлэгөөр хабаадаха юм. Нэгэдэхи бүлэгтэ спортын hайн дуранай бүлгэмүүд програмын гурбан зүйлөөр (санын урилдаагаар, конькигаар урилдалгын спортоор, биатлоноор) мүрысэхэ. Хоёрдохи бүлэгтэнь хүдөөгэй районуудай түлөөлэгшэд санын урилдаагаар, бүмбэгэтэй хоккейгээр хабаяа туршаха.

□ hурагшадай үбэлэй амаралтын үедэ үхибүүд хэдэ хэдэн hонирхолтой, ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадаха. Январиин 6-haa 10 болотор эдиршүүлэй дунда самбо барилдаагаар Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Благовещенскдэ үнгэргэгдэхэ. Столой теннисээр зонын наадан Владивосток хотодо боложо байна. Санын урилдаагаар Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Южно-Сахалинск хотодо үнгэргэгдэнэ.

hурагшадай амаралтын үедэ шайбатай хоккейгээр, бүмбэгэтэй хоккейгээр, волейболоор республикын түрүү hуури эзэлэлгын мүрысөөн Улаан-Үдэ хотодо болохо юм.

□ Улаан-Үдын 2-дохи ДЮСШ-гай болон Эрхүүгэй хүүгэдэй спортын hургуулиин суглуулагдамал команданууд ДОСААФ-ай сагаалса дээрэ хёрхо мэргэнээ туршаха. Эдиршүүлэй дунда hур харбалгаар Улаан-Үдын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн 10—11-дэ «Динамо» бүлгэмэй сагаалса дээрэ үнгэргэгдэхэ.

Дундуур болон холын зайда урилдалгаар бүхэроссин мүрысөөн Омск хотодо болохо.

□ Январиин 13-haa 18 болотор Буряадай биатлонистнууд ДОСААФ-ай зонын наадандa Хабаровск хотодо хаба шадалаа туршаха юм. Эдиршүүл хүндэ атлетикээр январиин 4—10-да Комсомольск-на-Амуре хотодо мүрысэхэ.

□ Эдиршүүлэй дунда конькигаар урилдалгаар республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн январиин 12—13-да Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой елүүр дээрэ болохо. Январиин 20—25-да Буряадай эдиршүүлэй команда Благовещенск хотодо зонын мүрысөөндэ хабаадаха юм.

□ Январиин 24—25-да Улаан-Үдэ хотодо доодо шатын коллективүүдэй командануудай дунда столой теннисээр городой кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Залуушуулай дунда хүндэ атлетикээр, эдиршүүлэй дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар республикын түрүү hуури эзэлэлгын мүрысөөнүүд болохо.

Б. МИРОМАНОВ.

ЭРХИМҮҮДЫНЬ ИЛАБА

Шара-Голой дунда hургуулиин спортивна залда 50 эдир барилдаашад сугларжа, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо комсомолой эхин эмхиин байгуулагдаhaар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан мүрысөөндэ хабаадалсаба.

Шанга тэмсэлэй удаа Шара-Голой дунда hургуулиинхид түрүү hуури эзэлбэ. Хоёрдохи hууринда—Алтайн, гурбадахида—Бага-Худариин барилдаашад гараhан байна. Илагшад соохоо Слава Ранжуров, Баир Чагдуров, Анатолий Скуратов гэгшэдые нэрлэлтэй.

Тиихэдэ 10—11 наhатайшуул соохоо Шара-Голой дунда hургуулиин 4-дэхи классай hурагша Саша Черноусов онсо шалгаржа нэгэдэхи hуури эзэлээ. Барилдаанай түгэсхэлдэ тэрэ Алтайн дунда hургуулиин hурагша Буянто Цыцуновые илажа амжаhан байна. Шара-Голой hургуулиин 10-дахи классай hурагша Валерий Чагдуров мүрысөөнэй эрхим судья гэжэ мэдэрэгдээ.

Е. СУРМАЧ.

Хяагтын район.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Клубай хүдэлмэриин ашаүрэ»—түрүү бэшэг. «КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ»—тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Малай үбэлжэлгэ—шанга шалгалта». «Хайша хэрэгээр хандалгын хойшолон ехэ»—С. Захаровагай статья.

Хоёрдохи хуудаhанда. Энэ хуудаhанай материалнууд КПСС-эй XXVI съезд дээрэ харагдаха «1981—1985 онуудта болон 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» гэhэн КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагданхай.

Гурбадахи хуудаhанда. «КПСС-эй XXVI съездые угтуулан». «Түмэр зам шэнэ табан жэлдэ» — В. Костиковой статья. «Хотын зоной гэр соо хэзээ дулаан болохоб?» — бэшэгүүдэй шэнжэлэл. «Бүмбэрсэг дэлхэйн hонин».

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Түрэл хизаарни, Байгалаймаа умэнын нютаг»—байгаали тухай материалнууд.

ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотонуудай» январиин 3-да үнгэргэгдэhэн 1-дэхи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-hoo 6-ень тааха спортлото»: 603.426 билет орoo. Зургаан номер хэншье таагаагүй, табан номер (15 карточка) таагшад—2.469 түхэриг, дүрбэн номер (1090 карточка) тааhан хүнүүд—49 түхэриг, гурбан номер (22.648 карточка) таагшад 4 түхэриг абаха байна.

«36-haa 5-ень тааха спортлото»: 1.704.418 билет орoo. Табан номер (13 карточка) тааhан хүнүүд—9.619 түхэриг, дүрбэн номер (2.606 карточка) таагшад—59 түхэриг, гурбан номер (46.972 карточка) тааhан хүнүүд 5 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 1-дэхи тиражай шүүбэринүүд январиин 14-hөө февралиин 14 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

САГАЙ УЛАРИЛ

Республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха. Зарим нютагуудта багаханаар саhан орохо. Баруун-хойноhoo секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. Үдэртөө 16—21, Байгал шадарай нютагуудта 8—13 градус хүрэтэр хүйтэрхэ.

Улаан-Үдэдэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, шиниг ноойтон орохогүй. Баруун-хойноhoo секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. Үдэртөө 17—19 градус хүрэтэр хүйтэн байхаар багсаамжалагдана.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 10.05— «Орлёнок».—телестудиин юнкорнуудай СССР-эй габьяата лётчик-туршагша, Советскэ Союзай Герой С. Н. Анохинтой уулзалга. 10.50 — «Подготовка к экзамену»—уран hайханай фильм. 11.55 —«Е. Зименкова дуулана». 12.15— Шэнэ hонин. 14.55 — Дамжуулгын программа. 15.00 — Шэнэ hонин. 15.20 —«Шинии ажал—шинии амжалтанууд» — кинопрограмма. 15.55—«Ород хэлэн». 16.25 — «Мстители из 2-го «В», «Мой друг Кнопик, который знает все», «Здравствуй, Пушкин» — богони фильмүүд. 17.25—«Москва шадархи уулзалганууд». 18.15— «Хүбүүд, урагшаа!» — эдир геологуудай табадахи бүхэсоюзна слет тухай. 19.15 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». 19.30—КПСС-эй XXVI съездые угтуулан. «Главы великой книги» (6-дахи фильм).

Улаан-Үдэ. 20.30—«Байгал» — мэдээсэлэй программа. 21.00 — «Проект зүбшэн хэлсэнэбди» гэhэн циклhээ дамжуулга. 21.20—«Адресат: ТВ».

Москва. 21.30—«Время». 22.05 — «Эрмитаж». Зүүн оронуудай искусство. 22.35—Фигурна hолжоролгоор СССР-эй чемпионат. Парна hолжоролго. Өөрын дуранай программа. 23.20—Телевизионно документальна фильмүүдэй программа. 23.50 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00—Мультфильмнүүдэй программа. 19.30—«Хүгжэмтэ уулзалганууд». 20.00—Документальна фильмүүд.

Москва. 20.30—«Композитор В. Гаврилин» гэhэн фильм-концерт түрүүшынхеэ харуулагдаха.

УНШАГТЫ, hонирхохол байхат

ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЭГЭЭЛ ЕХЭЭР УНШАДАГ ХОТО

Үнгэрhэн жэлдэ Москвада олониитын ушөө табан мянга библиотекэ нээгдэбэ. Нигэжэ ниислэл хотодо 25 миллион боти номтой 400 шахуу библиотекэ бии болоо. [illegible] миллион уншагшад эдэ библиотекэнүүдэй ашa туhа хэрэглэнэ. Городой библиотекэнүүдэй номой жасые нэмээхын тула Моссоведэй гүйсэдхэхэ комитет жэл бүри 1 миллион түхэриг hомолдог юм.

Тэдээнhээ гадна профсоюзай организацинуудта, элдэб албан зургаануудта хабаатай олониитын ушөө 934 библиотекэ Совет оронoй ниислэл хотодо бии юм. Хэдэн миллион уншагшад эндэ тоологдоно. hургуулиин мянга гаран библиотекэ, эрдэм, техникын 2 мянга шахуу библиотекэ хүдэлмэрилнэ. Москвагай бүхы библиотекэнүүдэй номой жаса 300 миллионhoo дээшэ боти болодог.

Иимэ олон библиотекэнүүдэй бии байгаашье hаань, Москвагай 4 хүнhөө бүридэhэн дундуур бүлэ номууд болон хэблэлэй бусад зүйлнүүдые худалдажа абахын тула жэлдээ наада захань 100 түхэриг гаргашалдаг юм. Тиимэhээ гадаадаhaa ерэhэн олон айлшад Москвае дэлхэй дээрэ эгээл ехээр ном уншадаг хото гэжэ нэрлэхэ ёhoopoo нэрлэнэ.

ЭРТЭ УРДЫН МОДОН

«Байгаалиин хүшөө» гэhэн бэшэгтэй хабтаhан Волынь хүндыдэхи ой соо ургаhаг 800 жэлэй дүб модоной мантан томо эшэдэ бии болобо.

Энэ мантан томо модон домог суутай оронхой. Хэзээ нэгэтэ тэрэнэй набшаhад доро Богдан Хмельницкий амарhан юм ха гэжэ арадай үгэ хүүрэ хэлэгдэдэг. Дэлхэйн нэгэдэхи дайнай үедэ эртэ урдын модондо ехэ бууган помон тудабашье, тэhэрээгүй байгаа. Гэрэнэй эшэдэ ехэ хүнды нүхэн бии болонхой, энээн соо 5 хүн hаадгүйгөөр багтаха аргатай.

Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агуу-ехэ дайнай жэлнүүдтэ Советскэ Союзай хоёр дахин Герой А. Фёдоровой соединениин партизанууд энэ ехэ нүхэн курьернүүдэй холбоо тогтоолгодо өөрсэ янзын почтын хайрсаг, телэрээ зүйлнүүдэй склад болгон байгаа. Нэгэтэ гитлеровецууд партизанууд тай байлдаануудай hүүлээр «дуулгаhан хүнhөө» үhөөгөө абахые шиидэбэ. Тэдэ дүб модые тойруулаад мушэр-hашар суглуулжа адхаад, галдажархёhэн ха. Гэбэшье байгаали энэ мантан томо модые хамгаалаа: hуни аадар ехээр орожо, унтараахан байна.

Нигэжэ эртэ урда сагай гэршэ, мүнөө үеын амиды хүшөө болог шо, мантан томо дүб ойн соорхойдо түглын hуудаг юм.

ДИНОЗАВРНУУДАЙ ЗҮРГЭ

Ташкентын геологууд хадын породын дабхарлае буулгахадаа, 140 миллион жэлэй урда тээ динозаврнуудай сарганан зүргэ харэы олобо. 50 сантиметр утатай, 45 сантиметр үргэнтэй 23 ула мүр шабар дээрэ үлэhэн байна. hабарнуудынь элээр харагдана. Динозаврай алхамынь 1,5 метр болодог байгаа.

Гиссарска хүтэл шэлэдэ олдоhон зүйл хадаа Дунда Азиин газар дээрэ олдоhон иимэ хоёрдохи юумэн болоно. Динозаврнуудай ула мүр түрүүлэн 1887 ондо Зарафшанска хада уулануудта олдоhон юм гэхэ. Зүгөөр тэдэнэй мүр сараа үлөөжэ шадагдаагүй.

Далайн гүн гүйхэндэ амидардаг байhан мантан томо сүрбэлнүүд яагаад хада уулын хяра оройгоор ябаха болобо гээшэб? Динозаврнууд харын замhaa хадууraa гэхын аргагүй. Тэдэ оройн Юрскэ үе сагта энэ булан тохойнуудтай, гүйхэн газарнуудтай үргэн ехэ уhан байгаа бшуу. Олон миллион жэлэй турша соо хада уула бии боложо, динозаврнуудай ябадаг байhан далайн оёор үүлэндэ түлэма үндэр дээрэ гараhан байна.

ЭРТЭ УРДА САГАЙ ЗҮЙЛНҮҮД

Краснодарай хизаарай Трудобеликовскэ хуторай оршондо баригдажа байгаа уналгариин түхеэрэлгэнүүдэй дэргэдэ мелиораторнууд юрэ бусын юумэ олобо. Эдэнь эртэ урда сагай алтан, бронзо, шэл зүйлнүүд болоно.

Эндэ олдоhон зүйлнүүд 2 мянга гаран жэлэй урда тээ хүдөөлүүлэгдэhэн сармат мэдээжэ сэрэгшэдэ хабаатай байгаа гээд тогтоогдоо. Сэрэгшын хүзүүндэ зүүдэг зүүдэл алтаар хэгдэнхэй. Гоё hайхан алтан зүйлнүүд, шонын толгой дүрсэлэн зураглаhан гоёолтонууд эдэнэй дундa бии.

(ТАСС).

Редакторай орлогшо
П. Н. НИМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.

Н-02315. Заказ № 7. Индекс 5901.